

A véleménynyilvánítás szabadsága az interneten, különös tekintettel a közvetítő szolgáltatók felelősségére

leave_comment

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	3
I. Bevezetés	4
II. Alapfogalmak tisztázása	5
1. A véleménynyilvánítás szabadsága és a szólásszabadság elhatárolása	5
2. A vállalkozás szabadsága	7
3. A szellemi alkotások védelme	7
4. A fenti alapjogok érvényesülése az interneten	8
5. Az internethez való hozzáférés, mint alapjog.....	10
III. A vizsgált kérdések	14
1. Az anonimitás kérdése.....	14
2. A közvetítő szolgáltatók felelőssége	17
2.1 <i>Az európai gyakorlat</i>	17
2.2 <i>A magyar joggyakorlat</i>	22
2.3 <i>Az Egyesült Államok joggyakorlata</i>	25
2.4 <i>Következtetések</i>	28
3. A keresőmotorok, mint közvetítő szolgáltatók.....	30
3.1 <i>A keresőmotorok felelőssége a jogellenes tartalmakért</i>	31
3.2 <i>A „felejtés joga”</i>	33
IV. Összegzés.....	37
V. Felhasznált irodalom.....	39
1. Könyvek, tanulmányok, cikkek, internetes források	39
2. Felhasznált jogszabályok, állásfoglalások	41
3. Felhasznált jogesetek, AB határozatok.....	42

Rövidítések jegyzéke

- AB = Alkotmánybíróság
- Adatvédelmi irányelv = 95/46/EK irányelv a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról
- EJEB = Emberi Jogok Európai Bírósága
- EJE = Emberi Jogok Európai Egyezménye
- Eker. irányelv = 2000/31/EK irányelv a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól
- Ekertv. = 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
- EUB = Európai Unió Bírósága
- Európai Unió Alapjogi Chartája = Alapjogi Charta
- Infosoc-irányelv = 2001/29/EK irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról
- Jogérvényesítési irányelv = 2004/48/EK irányelv a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről
- PPJNE = Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
- Ptk. = 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről

I. Bevezetés

A hagyományos értelemben vett véleménynyilvánítási szabadság relevanciáját napjainkban talán sürgősségesnek tűnhet hangsúlyozni, azonban a technikai feltételrendszer folyamatos fejlődése és a társas kapcsolatok forradalmi átalakulása újabb és újabb kérdéseket vet fel, folyamatosan aktualizálva az alkotmányjog ezen rendkívül fontos területét.

Ahogy az újság, a rádió, később pedig a televízió térhódításakor, az internet elterjedésekor is számos olyan új impulzus érte a társadalom tagjait, amely szükségessé tette a mindenkor szabályrendszer tisztázását, és adott esetben újragondolását.

Ha az internet vonatkozásában definíciót keresünk, egységes fogalmat nem fogunk találni, a jog szempontjából azonban ki tudunk emelni 3 olyan tényezőt, amelyek segítséget nyújtanak a meghatározás kapcsán. Egyrészt decentralizált hálózatról beszélhetünk, azaz földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül elérhető mindenki számára; másrészt nem beszélhetünk olyan különálló szerverről, amely a felügyelete, ellenőrzése alatt tartaná (habár az országok területén elhelyezkedő szerverek felett az állam kontrollt tud gyakorolni); harmadrészt pedig az internet ún. „kiberteret” alkot, mely az országhatárokon átnyúlva, az államoktól elkülönülve létezik.¹

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a jogalkotás és a jogalkalmazás hogyan reagált az internet fokozatos meghonosodására, és a világ más-más pontjain milyen eltérő gyakorlatok alakultak ki a különböző problémák kezelésére. Foglalkozom azzal, hogy beszélhetünk-e internethez való jogról, illetve az interneten történő anonim véleménynyilvánítás témáját is megvizsgálom. Különös figyelmet szentelek a közvetítő szolgáltatóknak, amelyek növekvő jelentősége számos kérdést felvet. Elsőként, hogy mennyiben lehetnek felelősek az általuk biztosított területen, mások által közzétett tartalmakért? Ebben a körben rámutatok arra, hogy az Egyesült Államokban az 1996-os szabályozás az alkotmányos sajátosságok miatt a mai napig teljes immunitást biztosít a közvetítő szolgáltatóknak, míg Európában az Eker. irányelv rendelkezései már nem adnak egyértelmű irányutat arra nézve, hogy tárhely-szolgáltatást végzők mely esetekben részesülhetnek a felelősségkorlátozás előnyében, illetve mikor nem. Szintén problémát vet fel, hogy az európai szabályozás nem követte le a web 2.0-ás szolgáltatók² elterjedését, így napjainkban is az irányelv kiterjesztő vagy épp megszorító értelmezésével ítélik meg az ilyen

¹ BRAND 2001, 261.

² „A web 2.0 kifejezés olyan második generációs internetes szolgáltatások gyűjtőneve, amelyek elsősorban a közösségre épülnek – vagyis a felhasználók közösen készítik a tartalmat vagy megosztják egymás információit.” – ESZES 2013.

szolgáltatásokat, komoly vitákat generálva ezzel, ahogy azt majd a Delfi-ügynél részletesen be fogom mutatni. Külön részt szentelek az internetes keresőknek, bemutatva, hogy miért aggályos ezek felelősségre vonása a keresési találatokban megjelenített forrásweboldalakon elhelyezett jogsértő tartalmakért. A keresőkön belül azt is vizsgálom, hogy egy-egy magánszemély magánszférához való jogának védelme érdekében arányos korlátozása-e a nyilvánosság információjutáshoz való jogának az, hogy meghatározott feltételek fennállása esetén az érintett kérésére a kereső szolgáltató köteles eltávolítani bizonyos oldalakra mutató linkeket a találati listáról.

II. Alapfogalmak tisztázása

1. A véleménynyilvánítás szabadsága és a szólásszabadság elhatárolása

A két fogalom elkülönítése már az első alkotmányi deklarációktól kezdve problémát szül, mely a különböző jogi dokumentumok eltérő szóhasználatából tűnik ki a legjobban.

Az 1789-es francia Deklaráció a vélemény szabad kinyilvánítását biztosította, míg az Egyesült Államok alkotmányának első kiegészítése a szólásszabadság és sajtószabadság kifejezésekkel operál. Magyarországon az 1946. évi I. törvény a gondolat és vélemény szabadságát szögezte le, majd az 1949-es alkotmány a szólásszabadság fogalmát használta.³

Mára inkább a véleménynyilvánítás szabadsága kifejezés terjedt el, amely az uralkodó felfogás szerint magába foglalja a vallás, a szólás, a sajtó, az egyesülés és a gyülekezés szabadságát, de az amerikai Legfelsőbb Bíróság gyakorlata szerint pl. a filmkészítés és rádiózás is e szabadság körébe tartozik.⁴ A magyar AB is eme tág megközelítést követte a 30/1992-es határozatában, kifejtve, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a „kommunikációs alapjogok anyajoga”, amelyből a fentiekén túlmenően az informáltsághoz való jog, az információ megszerzésének szabadsága, a művészi, irodalmi alkotások és azok terjesztésének szabadsága, a tudományszabadság, az oktatás és tanítás szabadsága ered.⁵ Napjainkban az egyesülési és gyülekezési jog már külön kerül nevesítésre a különböző alkotmányokban, ahogy a gondolat- és vallásszabadság sem sorolható már be a véleménynyilvánítás szabadsága alá. Utóbbi esetén Halmai Gábor szerint ugyan szoros a

³ KOLTAY 2009, 120.

⁴ HALMAI-TÓTH 2003, 425-431.

⁵ 30/1992 (V.26.) AB határozat, Indokolás III. rész, 2.1 pont.

kapcsolat a véleménynyilvánítás szabadságával, de hiába gyakori az érintkezés, mindez nem szükségszerű, mivel addig, ameddig az adott nézet, vélemény nem kerül kinyilvánításra, nem beszélhetünk véleménynyilvánításról, következésképpen a gondolat- és vallásszabadság inkább a magánszféra részének tekinthető.⁶

Az információszabadság szintén közeli kapcsolatban áll a véleménynyilvánítási szabadsággal. Az EJEE 10. cikke is kimondja, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága magába foglalja az információk, eszmék megismerésének szabadságát. Hasonlóképpen rendelkezik az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikke is.

Azonban mégsem lehet egy kalap alá venni a két jogot, mivel azokat a joggyakorlók személye, illetve szándéka alapján el tudjuk határolni egymástól. A szabad véleménynyilvánítás jogával az élhet, aki véleményét szeretné kinyilvánítani, az információszabadság gyakorlásához viszont nem szükséges az, hogy a megszerzett információ bármilyen formában felhasználásra kerüljön. Ezen túlmenően az információszabadság esetében nem önkéntes, hanem jogi kötelezettségen alapuló közlésről kell beszélnünk.⁷

Az információszabadság tartalma kapcsán nehéz állást foglalni. Általános megközelítésben a közösség közérdekű adatok megismeréséhez való jogát jelenti, amely az állami szervekre ró kötelezettséget. Tágabb értelemben azonban a kötelezettség nem csak az állami szerveket terhel(het)i, ezt Koltay András „tájékoztatáshoz való jognak” nevezi. A 30/1992-es AB határozat e tágabb értelmezés mellett teszi le a voksát, ugyanis az „informáltsághoz való jog” nem csak az állami szervek által teljesíthető. Az EJEE, illetve az Alapjogi Chartának szövegkörnyezete is a tágabb felfogást favorizálja, mivel az „eszmék” megismerésére vonatkozó jog a tudatos szóhasználatnak köszönhetően nyilvánvalóan nem korlátozható le a közérdekű adatokra. A Charta ráadásul a 11. cikkben nevesíti is a Koltay által emlegetett tájékoztatáshoz való jogot. Koltay szerint azonban aggályos a tájékoztatáshoz való jog összemosása az információszabadsággal, mert előbbi inkább általános jellegű kötelezettséget jelent, amely nehezebb kikényszeríthetőséget eredményez. Így átmenetet képezve az általános és tág megközelítés között arra a következtetésre jut, hogy főszabály szerint senki nem kötelezhető a közlésre, azonban az államon kívül a sajtó is köteles tájékoztatni a közösséget, méghozzá pártatlanul és sokoldalúan.⁸

⁶ HALMAI-TÓTH 2003, 539-540.

⁷ KOLTAY 2009, 159.

⁸ Uo. 160-162.

2. A vállalkozás szabadsága

Mivel dolgozatomban az internethez való jog és közvetítő szolgáltatók helyzetét is vizsgálom, fontos beszélni a vállalkozás szabadságáról is, amely a tulajdonhoz, illetve a munkához való joggal hozható kapcsolatba.

A vállalkozás szabadsága egyrészt a tulajdonhoz való joggal társítható, lévén, hogy a vállalkozás szabadsága feltételezi a tulajdonhoz való jogot.⁹ Mivel a tulajdonhoz való jog nem korlátlan, a vállalkozás szabadsága sem lehet az. Vörös Imre 64/1993-as AB határozathoz írt különvéleményében kifejti, hogy a tulajdonhoz való jog nem jelent alanyi jogot a tényleges tulajdonhoz jutásra, hanem egyfajta negatív kötelezettséget jelent az állam számára, amelynek értelmében az állam biztosítani köteles a tulajdonszerzés *elvi* lehetőségét, és a korábban megszerzett tulajdon védelmét.¹⁰

Az 54/1993-as AB határozat hasonló elvi tételleket fogalmaz meg, összekötve a foglalkozás szabad megválasztását (így a munkához való jogot is) a vállalkozás szabadságával. A határozat Vörös tulajdonhoz való joggal kapcsolatos különvéleményéhez hasonlóan negatív oldalról közelíti meg a kérdést, kiemelve, hogy senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozás vállalkozási formában történő művelésére. A határozat szerint a vállalkozási szabadság annyit jelent, hogy állam ne akadályozza meg a vállalkozóvá válást, illetve ne tegye azt lehetetlenné.¹¹ Ahogy azt majd a későbbiekben látni fogjuk, a gyakorlatban azért nem ez a szűkítő felfogás érvényesül.

Az Alapjogi Charta 16. cikke szabályozza a vállalkozás szabadságát. Ugyan a generálklauzula „csak” elismerési kötelezettséget ír elő, és a jog tartalmát nem határozza meg, de mivel a vállalkozás szabadsága az Európai Unió belső piacán érvényesülő „négy szabadság” közül a szolgáltatásnyújtás, illetve a letelepedés szabadságához is kapcsolódik, a jogalkalmazó vitás esetekben az ezekhez kapcsolódó szabályokhoz is hozzá tud nyúlni.

3. A szellemi alkotások védelme

Nem lehet megkerülni a szellemi alkotások érintését, ugyanis a szellemi tulajdonjog védelme mind a véleménynyilvánítás szabadságának, mind pedig a vállalkozás szabadságának korlátját képezheti. Az Alapjogi Charta 17. cikke a tulajdonhoz való jognál mondja ki, hogy a

⁹ VÖRÖS 1993, 28.

¹⁰ 64/1993 (XII.22.) AB határozat – Vörös Imre különvéleményének 2.1 pontja.

¹¹ 54/1993 (X.13.) AB határozat, Indokolás II. rész, 1. pont.

szellemi tulajdon védelmet képez. Az Európai Unióról Szóló Szerződés 118. cikke pedig a belső piacon érvényesülő négy szabadság korlátjaként rendelkezik arról, hogy az Európai Parlament és a Tanács intézkedéseket fogad el a szellemi tulajdonjogok Unión belüli egységes védelme érdekében.

A szellemi tulajdonra vonatkozó szabályok két részre oszthatók: szerzői jogra és iparjogvédelemre. A szerzői jog elsősorban az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások, az iparjogvédelem pedig inkább a műszaki-technikai jellegű megoldások és árujelzők védelmét szolgálja. Fontos különbség, hogy a szerzői jogi védelem a mű megalkotásától kezdve megilleti a szerzőt, ezzel szemben az iparjogvédelmi oltalom hatósági döntéssel keletkezik (a bejelentés idejére visszaható hatállyal), és meghatározott földrajzi területhez kötött.¹²

Ezek a jogok ugyan nem tekinthetők alkotmányi szintű alapjogoknak, de a jogállamokban evidencia ezek védelme, így a szerzőt (feltalálót) megillető jogosultságok (legyenek azok személyhez fűződőek vagy vagyoni jellegűek) jelentős korlátozó hatással lehetnek a szabad véleménynyilvánításra.¹³

4. A fenti alapjogok érvényesülése az interneten

Az internet interaktív természetéből következően bárki számára könnyen hozzáférhető, ezáltal nagyobb mennyiségű és gyors közlést tesz lehetővé. Ennek következtében az információ áramlása is gördülékenyebb lesz, továbbá az így kialakult sokszínű tartalom révén a pluralizmus követelménye is teljesül, elősegítve ezzel a demokratikus diskurzust, amely a véleménynyilvánítás szabadságának hatékony megvalósulását eredményezi.¹⁴

A vállalkozás szabadsága szintén új dimenzióba került az internet robbanásszerű fejlődésével. A magukra adó vállalatok már mind rendelkeznek internetes webáruházakkal, illetve a különböző aukciós oldalak is széles bázist építettek ki maguknak az utóbbi évtizedekben.¹⁵ Ennek köszönhető, hogy az Egyesült Államokban és Európában is már a '90-es évek végén felismerték az új szabályok megalkotásának szükségességét. Az Egyesült Államokban 1999-ben¹⁶ Európában pedig 2000-ben¹⁷ fogadták el az új normákat.

¹² HEPP-FEJESNÉ 2012, 1-4.

¹³ KOLTAY 2009, 158.

¹⁴ BAYER 2005, 13.

¹⁵ Az Ebay pl. 1995, a magyar Vatera 2000 óta működik.

¹⁶ Uniform Electronic Transactions Act (1999).

A szerzői jogok kapcsán még inkább igazolható az internet kiemelt szerepe, tekintve, hogy a rádióhoz vagy a televízióhoz képest sokkal gyorsabban terjedt el, a mindenki számára elérhető médiatartalmak nagyságrendekkel történő növekedését eredményezve.¹⁸ A vállalkozás szabadságához hasonlóan az Egyesült Államokban és Európában is a '90-es években ismerték fel, hogy a szabályrendszer újragondolása indokolt. Az USA-ban az 1998-as DMCA¹⁹ számos rendelkezése vonatkozik az internetes tartalmakra, Európában pedig az Infosoc-irányelv megalkotásával törekedtek a szerzői és szomszédos jogi szabályokat az információs társadalomra vonatkoztatni.

A legjobb példaként a véleménynyilvánítási szabadság, az információszabadság, a vállalkozási szabadság, illetve a szerzői jogok internetes környezetben való kollíziójára a SABAM ügyek²⁰ szolgálnak. A két eset azért is különösen fontos, mert a közvetítő szolgáltatókhoz kapcsolódnak.

A Scarlet v. SABAM jogvitában a belga szerzők és kiadók közös jogkezelő szervezete (a SABAM) 2004-ben pert indított a Scarlet (korábban Tiscali) nevű szolgáltatóval szemben, mivel annak előfizetői jogvédett tartalmakat töltöttek le engedély nélkül. A SABAM a perben azt követelte, hogy a bíróság állapítsa meg a jogsértés tényét, és kötelezze bíróság megfizetésére a Scarletet, továbbá kötelezze arra, hogy tegye lehetetlenné vagy akadályozza meg a fájlok engedély nélküli küldését, illetve fogadását.²¹

Az EUB megállapította, hogy az előzetes szűrés sértené az általános nyomon követés tilalmát, kiegészítve azzal, hogy a szűrőrendszer felállítása megsértené a vállalkozás szabadságát, mivel bonyolult és költséges rendszer létrehozására köteleznék a szolgáltatókat, ez pedig felborítaná a szerzői jogok és a vállalkozási szabadság között megkövetelt egyensúlyt. Továbbá egy ilyen rendszer létrehozásával az ügyfelek személyes adatainak védelme, illetve a tájékozódás szabadsága is sérülhet.²²

A SABAM v. Netlog döntés hasonló kérdéseket feszeget, azonban jelen jogesetben a SABAM egy közösségi portált fogott perbe. Az ügyben a SABAM azt nehezményezte, hogy a Netlog felhasználói a SABAM repertoárjába tartozó alkotásokat a SABAM engedélye és díjfizetés nélkül tették nyilvánosan közzé.²³

¹⁷ Eker. irányelv.

¹⁸ FARKAS SZABÓ.

¹⁹ Digital Millennium Copyright Act (1998).

²⁰ Scarlet v. SABAM EUECJ C-70/10 (14 April 2011); SABAM v. Netlog EUECJ C-360/10 (16 February 2012).

²¹ Scarlet v. SABAM, 15-20. pont.

²² Uo., 47-52. pont.

²³ SABAM v. Netlog 18. pont.

Az EUB a Scarlet ügyben hozott döntését jelen jogesetben alkalmazhatónak találta. A Netlog tárhely-szolgáltatóként az Eker. irányelv hatálya alá tartozik, így a vele szemben meghozott intézkedéseknek meg kell felelniük az általános nyomon követés tilalmának. Az EUB azt is megállapította, hogy a szűrőrendszer alkalmazása az általános nyomon követés tilalmát sértene, továbbá kiemelte, hogy vállalkozás szabadsága is sérülne, mivel a szellemi tulajdonjogok védelme nem abszolút jellegű jog. A Scarlet ügghöz hasonlóan az EUB itt is azzal érvelt, hogy tájékozódás szabadsága és a személyes adatok védelme sérülhet egy ilyen rendszer felállításával.²⁴

A két esetből egyébként kiválóan kirajzolódik, hogy Koltay félelme ellenére a tájékozódás szabadsága nem csak üres deklaráció, hanem komoly tartalommal bír az EUB gyakorlatában is. De ami ennél is fontosabb, a közvetítő szolgáltatók egyik esetben sem tartoztak felelősséggel a felhasználók által közzétett tartalmakért. Azonban a két döntés ellenére sem jelenthető ki általánosságban, hogy a közvetítő szolgáltatók mentesülnek a harmadik személyek által elhelyezett tartalmakért, ugyanis a későbbiekben részletesen be fogom mutatni, hogy az online kinyilvánított vélemények teljesen más elbírálás alá esnek a jelenlegi európai joggyakorlat alapján.

5. Az internethez való hozzáférés, mint alapjog

A XXI. század elejétől kezdve egyre inkább felmerült az igény arra, hogy az internethez való hozzáférés legyen deklaráltan alapvető emberi jog. A legfőbb érv ennek igazolására a véleménynyilvánítás szabadságának teljes körű megvalósulása. A ma már uralkodó álláspont alapján a véleménynyilvánítási szabadság rendelkezik a negatív jellege (az állam be nem avatkozása) mellett egy pozitív követelménnyel is, azaz az állam köteles biztosítani az egyén számára, hogy az valamilyen formában gyakorolni tudja ezt a jogát.²⁵ Ezt többek között a magyar AB is kimondta már 1992-ben, deklarálva, hogy Alkotmányból következik „a demokratikus közvélemény kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség.”²⁶ Az internetet emberi jogként kezelők álláspontjaikat többnyire ebből a pozitív intézményvédelmi kötelezettségből vezetik le. Szükséges azonban ebben a témában is alapfogalmi tisztázásokat végezni, ugyanis a jog tartalma kapcsán sem mindegy, hogy milyen jogról beszélünk.

²⁴ Uo. 27-29., 34., 36-38., 46-50. pont.

²⁵ BERLIN 1990, 334-443.

²⁶ 30/1992 (V.26.) AB határozat, Indokolás III. rész.

Az emberi jogok emberi mivoltuknál fogva mindent embert megilletnek. Ezeket azonban nem az állam teremti, csak köteles őket elismerni. Ezen jogok tehát főleg negatív jelleggel bírnak, bár a XX. századtól kezdve fokozatosan elmondható, hogy az államnak tevőleges kötelezettségei is vannak az ilyen jogok kapcsán.²⁷ A jogtudomány az emberi jogok mellett az állampolgári jog kifejezést is ismeri, ezek a jogok a polgári minőséghez kapcsolódnak, és az elnevezésből adódóan csak az állampolgárokat illetik meg.²⁸

Gyakorta használt kifejezés az alapjog, ebbe a kategóriába lényegében azok a jogok tartoznak, amelyek a tételes jog részévé váltak,²⁹ de az emberi és állampolgári jogokat is szokás így nevezni összefoglaló néven.³⁰

A kérdés az, hogy a fentiek közül melyik kifejezés írja le a legjobban az internethez való jogot. Ehhez azonban még a jogok generációit is meg kell vizsgálni.

Az első generációs jogokat a személyi és politikai szabadságok adják, míg második generációs jogok alatt az ún. gazdasági, szociális és kulturális jogokat értjük. Legfőbb különbség ezek között, hogy az első generációs jogok lényege abban áll, hogy az állam mit nem tehet meg, míg a második generációs jogok azt írják elő, hogy államnak milyen tevőleges kötelezettségei vannak a jog biztosítása végett. Ezeken kívül, a XX. század második felétől kezdve az alkotmányjog a harmadik generációs jogokat is ismeri, amelyek a legújabb kor vívmányainak tekinthetők, és legfőképp globális problémákra adott válaszként kezelhetők. Utóbbi jogcsoport azonban nemigen sorolható az emberi jogok csoportjába, mivel azoknak fő jellemzője, hogy az állammal szemben alkalmazhatónak és érvényesíthetőnek kell lenniük. Márpedig a fejlődésekkel kapcsolatos egyéni igények sem az alanyok, sem a tartalom vonatkozásában nem kellően világosak ahhoz, hogy emberi jogként kezelhessük őket.³¹

Központi fontosságú tehát az internethez való jog megfelelő generációba történő besorolása. Mind az internet kialakulásának ideje, mind pedig a technológiai fejlődéshez való kötöttsége arra enged következtetni, hogy az internethez való jogot harmadik generációs jogként kezeljük. Ez pedig az előző bekezdésben ismertetett okok miatt azt eredményezi, hogy *dogmatikailag nem helyes emberi jogként említeni*. Az állampolgári jogként való aposztrofálást az internet sajátosságait is figyelembe véve kizártnak érzem a címzettek leszűkített köre miatt. Ennek következményeként a második generációs jogként való említést sem tartom helyénvalónak, mivel azok fő jellemzője, hogy csak meghatározott személyi körre

²⁷ HALMAI-TÓTH 2003, 28.

²⁸ SÁRI-SOMODY 2008, 35.

²⁹ HALMAI-TÓTH 2003, 29.

³⁰ SÁRI-SOMODY 2008, 35.

³¹ HALMAI-TÓTH 2003, 82-88.

(különösen az állampolgárookra, de egyes esetekben az adott ország területén tartózkodókra) terjednek ki.³² Mindezek függvényében a legmegfelelőbb változatnak a jog kategorizálására az alapjog kifejezés tűnhet, ezért a továbbiakban ezt a verziót fogom használni.

Úgy vélem, az internethez való jogot önálló alapjogként szükséges nevesíteni. Korábban már említettem, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának pozitív oldala megköveteli az állam részéről a joggyakorlás feltételeinek biztosítását, így ebből is eredhet az internethez való jog. Az utóbbi években elterjedtek azok az érvek is, hogy más alapjogok gyakorlásához is elengedhetetlen az internet, mint pl. az egészséghez, oktatáshoz vagy munkához való jogunk gyakorlásához is, mivel az információs technológia nem választható el szervesen magától a jogtól, amelynek gyakorlását megkönnyíti.³³ Mindebből következik, hogy a széles körű felhasználási opciók miatt nem lenne logikus kizárólag a véleménynyilvánítási szabadság integráns részeként tekinteni az internethez való jogra, hanem annak önálló jogként nevesítése indokolt.

A tárgykör szabályozása kapcsán meg kell jegyezni, hogy az internethez való jog iránti igény ugyan már a 2000-es években felmerült, de a folyamatosan növekvő relevancia ellenére sem történt még alkotmányi deklaráció a témában.

Az első komoly lépés jogalkotás szintjén Észtországhoz köthető, ahol 2000-ben fogadtak el törvényt az egyetemes szolgáltatásról, ami azt jelentette, hogy mindenkinek joga van a meghatározott telekommunikációs csatornákhöz való hozzáféréshez, megfelelő ellenszolgáltatás fejében. A jogszabály rendelkezései szerint a telekommunikációs csatorna kifejezés magába foglalja az internethez való hozzáférést is, tekintet nélkül a földrajzi elhelyezkedésre, uniformizált áron.³⁴ 2005-ben a törvényt hatályon kívül helyezték, de a helyette megalkotott jogszabály immáron a közösségi standardoknak is megfelelően továbbra is fenntartotta az internetes szolgáltatás igénybevételének jogosultságát.³⁵ Az észt kormány egyébként a 2000-es szabályok megalkotásakor azzal érvelt, hogy a XXI. században az internet létfontosságú a mindennapi élet során.³⁶ Ezt csak erősítette az a szintén 2000-ben elfogadott szabály, amely alapján a nyilvános könyvtárakban ingyenesen kell lehetőséget biztosítani az internetezésre.³⁷

2009-ben Finnország kormányrendeletben írta elő, hogy az internet hozzáférés minimum 1 Mbps sávszélességű legyen. A rendelet visszautal a kommunikációs törvény

³² CSINK 2010, 3.

³³ EDWARDS 2012.

³⁴ Telecommunications Act (2000) 5.§ (1-2).

³⁵ Electronic Communications Act (2005) 69-70.§

³⁶ WOODARD 2003.

³⁷ Public Information Act (2000) 33.§.

előírásaira, amely a szolgáltatók kötelezettségeként írta elő, hogy előfizetői összeköttetéseket hozzanak létre.³⁸ Így tehát a finn szabályozás *expressis verbis* nem mondta ki a jogosultságot az internet hozzáféréshez, hanem szolgáltatásnyújtási kötelezettséget írt elő a szolgáltatók részére. A polgári jog szabályai alapján azonban tudjuk, hogy ami az egyik oldalon kötelezettségként jelenik meg, az a másik oldalon jogosultságot jelent, így áttételesen kiolvasható a jogszabályból az internethez való jog.

Franciaországban teljesen már környezetben merült fel a kérdés. A jogalkotó a szerzői jogok megsértésének mérséklése érdekében alkotta meg a HADOPI törvényeket. A HADOPI I. törvény értelmében szerzői jogsértés esetén a HADOPI az eljárás alá volt személy internet-hozzáférését is felfüggeszthette.³⁹ Az Alkotmánytanács két ponton is alkotmányellenesnek tartotta az előírásokat. Egyrészt azért, mert az internet-hozzáférés felfüggesztése a fórum szerint kizárólag bírói úton lehetséges, másrészt a terhelt oldalán fennálló megdönthetetlen vélelmet feltételező bizonyítási teher is problémás. Az Alkotmánytanács a szerzői jogok és a véleménynyilvánítási szabadság kollíziója kapcsán egészen az 1789-es Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatáig ment vissza, és kijelentette, hogy a kommunikáció jelenlegi szintje és az online kommunikációs eszközök fejlődése miatt a véleménynyilvánítás szabadsága magába foglalja a szolgáltatáshoz (internet) való hozzáférés jogát.⁴⁰

Costa Ricában a Legfelsőbb Bíróság szintén rámutatott a technológia szükségképpeni hatására a kommunikáció, illetve egyéb alapjogok gyakorlása (demokratikus részvétel, szociális jogok, oktatás) vonatkozásában, külön kiemelve az internetet. A fórum szerint az új technológiák jelentősen megkönnyítik az előbb említett jogok gyakorlását, így az azokhoz való hozzáférés alapvető jog. A bíróság azt is leszögezte, hogy a közhatalmi szervek kötelezettsége, hogy elősegítsék az új technológiákhoz való hozzáférést.⁴¹

A téma fontosságát nagyon jól mutatja, hogy Frank La Rue, az ENSZ különleges jelentéstevője a 2011-ben, a véleménynyilvánítás szabadságának előmozdításáról és védelméről szóló jelentésében megállapította, hogy a felhasználók lekapcsolása az internetről még jogsértő tevékenységre történő reagálásként is megsérti a PPJNE 19. cikkét. Emellett felhívja az ENSZ tagállamait arra, hogy tegyenek minél több olyan intézkedést, amely alkalmas arra, hogy az internet minél szélesebb körben legyen elérhető és megfizethető a

³⁸ Decree of the Ministry of Transport and Communications on the minimum rate of a functional Internet access as a universal service.

³⁹ MEZEI 2012, 201.

⁴⁰ Décision n° 2009-580 DC du 10 juin 2009.

⁴¹ A Legfelsőbb Bíróság 12790-es számú ítélete, ügyszám: 09-013141-0007-CO, 2010.07.30.

társadalom minden szegmensének.⁴² La Rue jelentésével annyiban szükséges vitatkozni, hogy nem teljesen megalapozott az érvelése az internethez való hozzáférés kapcsán, mivel nem végez alapjogi vizsgálódást a szerzői jogok, illetve a véleménynyilvánítási szabadság ütközésének vonatkozásában, így némileg légből kapottnak hatnak szavai.

A fentiek alapján leszűrhető, hogy ma már egyáltalán nem utópia internethez való jogról beszélni. Fontos kiemelni, hogy egyik felhozott példánál sem volt szó arról, hogy a hozzáférést ingyenesen kell biztosítani, ez ugyanis aránytalan beavatkozás lenne a telekommunikációs cégek vállalkozási szabadságába. Magyarországon is mindenképpen szükségesnek látnék egy törvényi szintű deklarációt, egyelőre akár csak arról, hogy Magyarország törekszik a lakosság minél szélesebb rétegei számára az internet-hozzáférés biztosítására. A szolgáltatáshoz való könnyebb hozzájutást közszolgáltatási szerződés (Ptk: 6: 256.§) keretében lehetne megkönnyíteni, a Ptk. alapján ugyanis az ilyen szerződések esetén a szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli (6: 256.§ 2. bekezdés), tehát a kevésbé fejlett régiók lakosai sem szorulhatnak ki a szolgáltatásból. Mivel a felhasználó a 6: 256.§ (1) alapján díj fizetésére köteles, a vállalkozási szabadság nem szenvedne aránytalan mértékű csorbát. Tekintettel arra, hogy a Ptk. csak a legáltalánosabb szabályokat tartalmazza, a távhőszolgáltatás vagy a villamos energia példájára külön jogszabály megalkotása lenne indokolt, vagy az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény módosítása útján lehetne az internetet bevonni a szabályozás alá. Az alapjogi jelleg érvényre juttatását erősítené, ha az internet vonatkozásában is alkalmazásra kerülne a Legfelsőbb Bíróság által kidolgozott szabály, amely alapján közszolgáltatási (akkor még közüzemi) szerződés nem szüntethető meg a fogyasztó szerződésszegő magatartása alapján.⁴³ Az iskolák, kórházak, illetve egyéb közintézmények vonatkozásában alacsonyabb szolgáltatási díjak előírása révén lehetne elősegíteni az internethez való hozzáférést, amelyben a szolgáltatót adókedvezményekkel lehetne érdekeltté tenni.

III. A vizsgált kérdések

1. Az anonimitás kérdése

A technikai fejlettséggel együtt jár, hogy egy interneten keresztül véleményt nyilvánító személynek az esetek többségében megvan a lehetősége arra, hogy valós identitását

⁴² LA RUE 2011, 78., 85. bekezdés.

⁴³ LB Pfv.IV.21.139/2011.

elrejtse. Ez jogsértések esetén ugyan problémákat eredményez, de mind az Egyesült Államokban, mind pedig Európában az a gyakorlat figyelhető meg, hogy felhasználóknak joguk van ahhoz, hogy álnéven vagy névtelenül vegyenek részt az online kommunikációban.

Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága már 1995-ben kimondta, hogy az anonim módon kinyilvánított vélemények az első alkotmány-kiegészítés védelme alatt állnak, mivel a névtelenül közölt nézetek szükségesek a demokratikus diskurzushoz, és az anonimitás megfelelő biztosíték a többség önkényével szemben.⁴⁴ Innentől kezdve bevett gyakorlattá vált, hogy az anonim véleményekkel kapcsolatos jogvitákban a jogalkalmazás mindig az első kiegészítésre hivatkozva nyújt védelmet a felhasználóknak. A legújabb törekvések alapján azonban már nem csak az első kiegészítésből, hanem a magánszféra védelméből is következik az anonimitáshoz való jog. Egy viszonylag friss ügyben a kaliforniai bíróság azt is megállapítja, hogy az anonim módon vagy álnéven formált vélemények azért is különleges védelmet igényelnek, mert így a hozzászólónak semmilyen negatív jogkövetkezménytől nem kell tartania a meggyőződése miatt, továbbá a gazdasági, politikai vagy szociális státusza miatt sem kerülhet elnyomásra a véleménye.⁴⁵ A kanadai Legfelsőbb Bíróság 2014 júniusában szintén a magánszféra védelmével indokolta az anonimitás biztosításának szükségességét. Az ítélet alapján a telekommunikációs szolgáltatók még a bűnüldöző hatóságoknak sem adhatják ki felhasználóik személyes adatait bírói felhatalmazás nélkül.⁴⁶

Frank La Rue korábbiakban már említett jelentése az anonimitás kérdéséről is szót ejtett, felhívva a tagállamokat arra, hogy biztosítsák az egyén számára az anonim véleménynyilvánítást az interneten, és hogy tartózkodjanak az olyan rendszerek bevezetésétől, amelyekben szükséges a valódi név megadása. La Rue szintén a magánszféra védelméből vezeti le a névtelenül kinyilvánított álláspontok létjogosultságát.⁴⁷

Európában a 2000-es évek elején merült fel komolyabban a témakör. Az Európa Tanács szervezetébe tartozó Miniszterek Bizottsága 2003-ban nyilatkozatot adott ki az interneten történő szabad kommunikációról, rögzítve, hogy a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk, ha egy felhasználó nem kívánja felfedni a kilétét az internetes kommunikáció során.⁴⁸ Németországban a 2007-es médiatörvény hozott áttörést, melynek a 13. szakasza mondja ki, hogy a szolgáltató kötelessége biztosítani a telekommunikációs eszközök

⁴⁴ McIntyre v. Ohio Elections Comm'n, 514 U.S. 334 (1995).

⁴⁵ Digital Music News LLC v. Superior Court (Escape Media Group, LLC) (2014).

⁴⁶ R. v. Spencer, 2014 SCC 43.

⁴⁷ LA RUE 2011, 82-84. bekezdés.

⁴⁸ COMMITTEE OF MINISTERS 2003.

anonim/álneven történő használatát, ahol ez technikailag lehetséges és indokolt. A szolgáltató erről a lehetőségről köteles tájékoztatni az ügyfeleit.⁴⁹

Úgy tűnik tehát, hogy ebben a kérdésben globálisan egybevágunk a törekvések, de természetesen kivételek mindig akadnak. Az Egyesült Királyságban 2013-ban új rágalmazási törvényt fogadtak el, nagy vihart kavarva az online véleménynyilvánítás területén. Az új szabályozás szerint harmadik személyek által elhelyezett jogsértő tartalmak esetén a weboldal szerkesztője akkor nem fog felelni, ha lehetőséget biztosít a sérelmező számára, hogy az azonosítsa a jogellenes tartalmat elhelyező személyt. A törvény magyarázata szerint a beazonosítás azt takarja, hogy a sérelmet szenvedett fél elegendő információval rendelkezik a jogsértőről ahhoz, hogy kereset tudjon indítani ellene.⁵⁰ Ezzel a szabállyal a weboldalak üzemeltetői számára két lehetőség maradt, ha el kívánják kerülni a felelősségre vonást a mások által elhelyezett jogsértő tartalmak miatt: vagy személyes adatok megadásához kötik a hozzászólások elhelyezésének lehetőségét, biztosítva ezzel a sérelmes felek számára a közvetlen jogérvényesítés lehetőségét a hozzászólóval szemben; vagy a kommentelés megtiltásával élnek az oldalon. Akármelyik utat is választják a honlapok üzemeltetői, a véleménynyilvánítás szabadsága szükségszerűen csorbát szenved.

Az első variáció esetén az információs önrendelkezési jog sérelmére tud csak megvalósulni a véleménynyilvánítási szabadság, mivel az egyén csak akkor tudja a szabadságát gyakorolni, ha kötelező jelleggel hozzájárul az adatai kezeléséhez. Ez pedig megsértene az Alapjogi Charta 8. cikkében lefektetett elvi szabályt, amely alapján személyes adatok kezelésére csak akkor van lehetőség, ha az érintett ahhoz hozzájárul, vagy a törvényben meghatározott jogos okból szükséges. Ugyanis az adatvédelmi irányelv 2. cikke alapján a hozzájárulás feltételezi az önkéntességet, ebben az esetben pedig szó sincs önkéntességről. A törvényben meghatározott jogos ok pedig nehezen hívható segítségül, mivel a véleménynyilvánítás személyes adatok megadásához való kötése nemigen nevezhető jogosnak, még akkor sem, ha a jogsértő tartalmak kiszűrése egyébként méltányolható cél.

A második megoldás pedig teljesen ellehetetleníti a véleménynyilvánítást, gátat szabva ezzel a demokratikus diskurzus kialakulásának, megsértve ezzel az internet semlegesség követelményét is.

Franciaországban hasonló előírásokat tartalmazó törvényt fogadtak el 2004-ben (illetve egy ennek a végrehajtására vonatkozó rendeletet 2011-ben), amely értelmében a szolgáltatók egy éven keresztül kötelesek megőrizni a tartalmat elhelyező csatlakozási és

⁴⁹ Telemedia Act (2007).

⁵⁰ Defamation Act 2013, Section 5 (3-4).

egyes személyes adatait. Az előírások ugyan az angol mintától eltérően nem követelik meg kifejezetten, hogy a keresetindításhoz elengedő információt rögzítsenek, azonban a rendelet alapján a szolgáltató köteles tárolni az e-mail cím és a felhasználónév mellett többek között a vezetékes és keresztnévet, és a postai címet is.⁵¹ Ezen információk alapján már a jogellenes tartalmat feltöltő harmadik személlyel szemben is megnyílik az igényérvényesítés lehetősége. Fontos különbség azonban az angol és francia rendszer között, hogy az Egyesült Királyságban a szolgáltató szabad mérlegelési körébe tartozik, hogy megkívánja-e a közvetlen jogérvényesítéshez szükséges tényeket a felelősség elkerülése érdekében, míg Franciaországban a szolgáltató köteles a rendeletben meghatározott információkat egy éven keresztül tárolni. Trükközni nem lehet, mert a francia bírói gyakorlat alapján a szolgáltató felelőssége megállapítható, ha a felhasználó által rendelkezésre bocsátott adatok nyilvánvalóan nem felelnek meg az igazságnak.⁵²

2. A közvetítő szolgáltatók felelőssége

Mivel az interneten még mindig a névtelenül/álneven írt hozzászólások a leginkább jellemzőek, és az ily módon közzétett tartalmakat létrehozó személyek beazonosítása a legtöbb esetben akadályokba ütközik, a sérelmet szenvedett felek számára magától értetődő, hogy ilyenkor a közvetítő szolgáltatókon keresztül próbálják meg érvényesíteni igényüket. Az alábbiakban azt szeretném bemutatni, hogy Európában és az Egyesült Államokban milyen ellentétes jogalkalmazási gyakorlat alakult ki.

2.1 Az európai gyakorlat

Európában az Eker. irányelv tartalmazza az alapvető szabályokat. Az irányelv 4. szakasza szól a közvetítő szolgáltatókról, megkülönböztetve az egyszerű továbbítást, a gyorsítótárban történő rögzítést, illetve a tárhely-szolgáltatást.

Egyszerű továbbítás alatt a „szolgáltatás igénybe vevője által küldött információk hírközlő hálózaton keresztül történő továbbítását vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés

⁵¹ Décret n°2011–219 du 25 février 2011 relatif à la conservation et le communication des données permettant d'identifier toute personne ayant contribué à la création d'un contenu mise en ligne, JORF n°0050 du 1 mars 2011. Texte n°32.

⁵² BARTÓKI-GÖNCZY 2011: 130.

biztosítását” értjük.⁵³ A gyorsítótárban történő rögzítés „a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából áll”, amely kiegészül „az információ automatikus, közbenső és átmeneti” tárolásával.⁵⁴ A tárhelyszolgáltatás pedig „a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll.”⁵⁵ Az irányelv mindhárom esetben meghatározza a felelősség alóli mentesülés feltételeit.⁵⁶

Ezekén túlmenően nagyon fontos előírás a SABAM ügyeknél már érintett, 15. cikk által deklarált általános nyomon követési kötelezettség tilalma, amely a szolgáltatók által továbbított és tárolt információk nyomon követésére irányuló kötelezettség tilalmában határozható meg, kiegészülve a jogellenes tevékenységekre utaló jogellenes tények vagy körülmények kivizsgálására történő kötelezés tilalmazottságával.

Mivel irányelvről van szó, a tagállamoknak az átültetés során lehetősége nyílt a szabályokat a saját jogrendjükre formálni, de csak olyan mértékben, hogy ne veszélyeztessék az irányelv eredeti célját. Magyarország pl. több helyen szó szerint implementálta a szabályokat az Ektv. megalkotása során, de ezen kívül a korábban már érintett amerikai DMCA bizonyos rendelkezései is átvételre kerültek.

Noha a szabályozás éppen az addigi kiszámíthatatlan bírói gyakorlat kiküszöbölését, és a szolgáltatók tehermentesítését célozta, ahogy azt majd példákön át is szemléltetni fogom, ez nem valósult meg teljesen. Az irányelv az úgynevezett „*notice and take down*”, azaz értesítési és eltávolítási eljárást ajánlotta a tagállamok számára, amelynek értelmében a szolgáltató nem köteles az általa közvetített tartalmakat ellenőrizni, azonban ha tudomást szerez jogellenes tevékenységről, köteles az ezzel kapcsolatos információt rögtön eltávolítani vagy hozzáférhetetlenné tenni. Ez alkotmányjogi szempontból azért aggályos, mert így a szolgáltató a felelősség elkerülése érdekében vélhetően inkább törli a nehezményezett tartalmat, ezzel pedig végső soron véleményt alkot az érintett szolás alkotmánykonformitásáról, korlátozva a véleménynyilvánítás szabadságát, amelyre kizárólag a bíróságoknak lenne lehetősége.⁵⁷

Fontos kiemelni, hogy a „*notice and take down*” rendszer bevezetése nem volt kötelező a tagállamok részére. Mindezt a 12-14. cikkeken előírtakból tudjuk levezetni, mivel ezek kimondják, hogy egyszerű továbbítás és gyorsítótárban történő rögzítés esetén a cikkben lefektetett szabályok nem érintik „a bíróságok vagy közigazgatási hatóságok arra vonatkozó

⁵³ Eker. irányelv 12. cikk, 1. bekezdés.

⁵⁴ Uo. 13. cikk, 1. bekezdés.

⁵⁵ Uo. 14. cikk, 1. bekezdés.

⁵⁶ Vö. Uo. 12-14. cikk, 1. bekezdések.

⁵⁷ BAYER 2005, 36-38.

lehetőségét, hogy a tagállamok jogrendszerével összhangban a szolgáltatót a jogsértés megszüntetésére vagy megelőzésére kötelezzék.” Tárhely-szolgáltatás esetén ez a rendelkezés kiegészül még azzal, hogy a tagállamoknak lehetősége van arra, hogy „eljárásokat alakítsanak ki az információ eltávolításának vagy a hozzáférés megszüntetésének szabályozására.”

Az irányelv csak az utóbbi években kezdett el vitákat kiváltani. Pedig az ún. web2.0-ás szolgáltatások már bő 10 éve jelen vannak az interneten, viszont csak az utóbbi pár évben lett jellemző a közvetítő szolgáltatókon keresztüli jogérvényesítések elterjedése.

A web2.0-ás felületeken a felhasználók maguk készítik el a tartalmakat, illetve teszik azokat közzé, a portál a technikai kereteket biztosítja ahhoz, hogy ezek megjelenhessenek. A központi kérdés az, hogy ezen site-ok részt vesznek-e a tartalom alakításában, szerkesztésében vagy pusztán passzív szerepet töltenek be, és csak a műszaki feltételeket biztosítják. Az irányelv ugyan egyértelmű abban, hogy ezen weboldalak tevékenysége tárhely-szolgáltatásnak minősül, abban azonban már nem ad egyértelmű magyarázatot, hogy az ilyen weboldalak tevékenysége feljogosítja-e őket a tárhely-szolgáltatást végzőket megillető korlátozott felelősség előnyére. Így a jogalkalmazásra hárult a feladat, hogy döntsön a kérdésben.⁵⁸ A Delfi A.S. v. Észtország ügy alapján úgy tűnik, hogy a jogalkalmazás – legalábbis egyelőre – amellett tette le a voksát, hogy a „webkettes” szolgáltatók nem jogosultak a tárhely szolgáltatókat megillető védelemre. Ugyan a dolgozat írásakor még a Nagykamara döntése esedékes, de az észt igazságszolgáltatási szervek és az EJEB is hasonlóan közelítette meg a kérdést, előrevetítve a lehetséges európai trendet a kérdéskör tekintetében.

A Delfi Észtország egyik legnagyobb hírportálja, amely a rajta megjelenő cikkek vonatkozásában kommentelést tesz lehetővé. A hozzászóláshoz egy nevet kell megadni, illetve a felhasználó mérlegelésétől függ, hogy e-mail címét rendelkezésre bocsátja-e. Mivel a név mellé semmilyen más adatot nem követelnek meg, az álnéven történő véleménynyilvánítás a jellemző, naponta kb. 10 000 hozzászólás érkezik a Delfi felületére. A portál leszögezi, hogy a hozzászólások nem tükrözik az oldal véleményét, és a kommentelők felelősek az általuk közzétett nézeteikért, valamint megemlítik, hogy az észt joggyakorlatban volt már példa egy-egy felhasználó felelősségre vonására. Az oldal célja ezzel nyilván az, hogy a felelősségét ne állapíthassák meg, azonban az álnéven történő hozzászólás biztosításával nehezen értelmezhető, hogy a felhasználók hogyan felelhetnének az általuk generált tartalmakért, ha megfelelő mennyiségű adat hiányában a velük szemben történő

⁵⁸ BARTÓKI-GÖNCZY 2013.

jogérvényesítés gyakorlatilag kizárt. A Delfi a hozzászólások vonatkozásában moderálást nem végez, azonban a „*notice and take down*” szisztéma alkalmazott, tehát jogellenes tartalom esetén a szerkesztők fenntartják a jogot a vélemény eltávolítására és a jogsértő további kommenteléstől való eltiltására.⁵⁹

2006-ban egy utazással és szállítmányozással foglalkozó cég kapcsán jelent meg egy cikk, melyhez 185 hozzászólás érkezett, melyek közül több is a vállalat vezetőjét becsmérelte. A vállalat ügyvédei felszólították az oldalt, hogy törölje ezeket a megnyilvánulásokat, és fizessen nem vagyoni kártérítést az okozott sérelmekért. A Delfi a kérésnek megfelelően eltávolította az érintett hozzászólásokat, azonban a kártérítés kifizetésére nem volt hajlandó, így a Harju megyei bíróság elé került az ügy.⁶⁰

Az elsőfokú bíróság a vállalat keresetét elutasította, mondván, hogy a kommenteket el kell választani az újságírói szférától, így a hozzászólások vonatkozásában a Delfi nem minősül közvéetevőnek, tehát megilleti az irányelv alapján a tárhely-szolgáltatókra vonatkozó korlátozott felelősség. A fellebbviteli bíróság azonban megsemmisítette az ítéletet, és új eljárásra kötelezte az első fokon eljáró bíróságot, amely immáron megállapította a Delfi felelősségét azzal az indoklással, hogy az oldalon működő védelmi mechanizmus (káromkodásszűrő) nem volt elegendő ahhoz, hogy megfelelő jogvédelmet biztosítson, és a site azon kijelentésével, hogy nem felel a kommentek tartalmáért, még ugyanúgy közvéetevőnek minősül, amely egyúttal kizárja a tárhely-szolgáltatóknak járó mentességet. A bíróság azt is konstataálta, hogy számos komment túllépte az egyszerű bírálat határát, és becsületsértő, becsmérlő volt a vállalat vezetőjére nézve, ezekre pedig nem terjedhet ki a véleménynyilvánítás szabadsága.⁶¹

A fellebbviteli bíróság ugyanerre a következtetésre jutott, megtoldva azzal, a hozzászólások kapcsán a Delfi tevékenysége nem csak technikai, passzív jellegű, mivel kifejezetten ösztönöz a kommentelésre. Az ügy a Legfelsőbb Bírósnál folytatódott, amely helyben hagyta a másodfok ítéletét, kiegészítve ugyanakkor azzal, hogy az oldal látogatottsága függ a hozzászólások számától, így azok nem választhatóak el szervesen az weboldaltól, mivel a sok komment növelheti a reklámbevételeket. Továbbá azzal, hogy a Delfi nem biztosítja a felhasználók számára a már beküldött kommentek szerkesztését/eltávolítását, szükségszerűen szerkesztővé válik.⁶²

⁵⁹ Delfi AS v. Estonia - 64569/09 - Chamber Judgment [2013] ECHR 941 (10 October 2013) 7-10. pont.

⁶⁰ Uo., 12-17. pont.

⁶¹ Uo., 19-20., 22-23. pont.

⁶² Uo., 24-25., 27-29. pont.

A sikertelen fellebbezések után a Delfi képviselői úgy döntöttek, hogy nem az EUB-hoz fordulnak, hogy értelmezze az irányelv tárhely szolgáltatókra vonatkozó szabályát, hanem EJEB előtt éltek panasszal. Ennek indoklásában az állt, hogy az észt igazságszolgáltatás megsértette az EJEE 10. cikke által biztosított véleménynyilvánítás szabadságát azzal, hogy objektív felelősséget hárított a cégre, mivel ezzel a kommentek állandó figyelemmel kísérésre kötelezték őket, amely a napi 10 ezres hozzászólói számot tekintve aránytalanul nagy teher. A Google France ítéletre⁶³ utalva pedig a Delfi képviselő kijelentik, hogy az oldal nem játszott aktív szerepet a kommentek kialakításában, hanem pusztán tárolta azokat. Végül pedig leszögezik, hogy nem volt tudomásuk a hozzászólások jogsértő mivoltáról, és amint erről értesültek, el is távolították a sérelmezett véleményeket.⁶⁴ A kormány erre válaszul arra hivatkozott, hogy a Delfi önmaga vállalta a kommentek vizsgálatának kötelezettségét azzal, hogy bizonyos hozzászólások jelentése esetén kilátásba helyezte azok törlését. A hozzászólók saját felelősségével kapcsolatban kijelentette, hogy a kommentelők felelőssége a véleményükért nem zárja ki a Delfi felelősségét is. Emellett a névtelen hozzászólók vonatkozásában a beazonosítás nehézségei miatt a sérelmet szenvedett fél számára nehezebb az igényérvényesítés, ami csak fokozza a portál felelősségét. A kormány még azt is kijelenti, hogy ha a Delfi nem minősül a hozzászólások szerzőjének, nem hivatkozhat a véleménynyilvánítás szabadságára, mivel az csak az adott vélemény szerzőjét/közzétevőjét illeti meg, ahogy azoknak a véleményszabadságára sem alapíthat igényt, akik kommentjeit eltávolította.⁶⁵ Utóbbi érv kapcsán feltétlenül meg kell jegyezni, hogy ha individualista módon kizárólag a közlőt illetné meg a véleménynyilvánítási szabadságból származó jogok, a jog alkalmazási köre teljesen kiürülne, emellett a befogadók érdeke is azt kívánja meg, hogy minél több véleményt ismerhessenek meg, tehát az észt kormány ezen álláspontja erősen szembemegy a jogtudomány jelenlegi felfogásával.⁶⁶

Az EJEB szerint az, hogy a felhasználók is felelnek a hozzászólásaik tartalmáért, nem zárja ki, hogy a Delfi is felelősséggel tartozzon azokért, így a kérdés az, hogy a weboldal felelősségének megállapítása nem korlátozza-e aránytalanul a véleménynyilvánítás szabadságát. Az indoklásban az EJEB kifejtette, hogy az adott portál szabad mérlegelésén múlik az, hogy engedélyezi-e a hozzászólások elhelyezését nem regisztrált tagok számára, ha pedig így tesz, az azt jelenti, hogy vállalja a felelősséget az így közzétett kommentekért.

⁶³ Google, Google France v. Louis Vuitton, Viaticum and Thonet (C-236-08, C-237-08 és C-238-08 egyesített ügyek).

⁶⁴ Delfi AS v. Estonia 52., 56., 58. pont.

⁶⁵ Uo., 48. 58., 64. pont.

⁶⁶ KOLTAY 2009, 144-145.

Továbbá a névtelen hozzászólóktól aránytalanul nehezebb lenne kártérítést követelni, így az EJEK szerint nem sérti az EJEK 10. cikkét, ha a sérelmet szenvedett fél személyiségi jogai érdekében ily mértékben kerül korlátozásra a Delfi véleménynyilvánításhoz fűződő szabadsága. Ezeken túlmenően az EJEK tulajdonképpen megismételte az észti bíróságok érveit, szintén kiemelve, hogy az oldal gazdaságilag érdekelt abban, hogy minél több látogatója legyen, továbbá a későbbi szerkesztés/eltávolítás alternatívájának felhasználóktól történő megvonása is azt erősíti, hogy a Delfi szerkesztőnek minősül.⁶⁷

Az ítélet kapcsán meg kell jegyezni, hogy az EJEK az EUB korábbi ítéleteivel is szembe ment a jogértelmezés során. A Google és Google France ügyben az Európa Unió Bírósága már iránymutatást adott arra nézve, hogy mikor alkalmazhatók valakire a tárhelyszolgáltatókra vonatkozó szabályok. Az Európa Unió Bírósága szerint, ha a portál pusztán passzív, technikai tevékenységet végez, megilleti a felelősségkorlátozás lehetősége. Emellett a gazdasági haszonra törekvés kapcsán is relevanciája lehet az akkori döntésnek, ugyanis a bíróság azt is kimondta, hogy az a tény, hogy a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtják, nem eredményezheti azt, hogy a közvetítő szolgáltatót (jelen esetben a Google-t) megfosszák az irányelvben biztosított felelősségkorlátozások előnyétől.⁶⁸ A teljesség kedvéért azonban szögezzük le, hogy az ítéletet vitathatósága ellenére a Delfi maga alatt vágta a fát azzal, hogy kizárólag saját magának vindikálta a jogot a hozzászólások eltávolítására, a kommentek egyedüli utólagos szerkesztőjévé válva ezzel.

2.2 A magyar joggyakorlat

Hazánkban is jogbizonytalanságot eredményez(ett) az utóbbi évek kaotikus jogalkalmazási gyakorlata. Az AB májusi döntése azonban igazodik az európai trendekhez, zsinórmértéket nyújtva ezzel a hazai jogalkalmazás számára.

Az alkotmányjogi panasz eldöntését már több ítélet is megelőzte, az ügy megjárta a Fővárosi Törvényszéket (akkor még Fővárosi Bíróság), a Fővárosi Ítéltáblát és a Kúriát is. Az eset kísértetiesen hasonló a Delfi-ügyhöz. Az indítványozó (a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete) egy ingatlanforgalmazással foglalkozó gazdasági társaság hirdetési gyakorlatáról tett közzé egy kritikus állásfoglalást, mellyel kapcsolatban kommentek is érkeztek. A társaság úgy vélte, hogy a közlemény és az ahhoz érkezett hozzászólások is személyiségi jogot sértenek, ezért keresetet nyújtott be az indítványozó ellen. A Fővárosi

⁶⁷ Delfi AS v. Estonia 77., 89-91. pont.

⁶⁸ Google, Google France v. Louis Vuitton, Viaticum and Thonet 116. pont.

Bíróság megállapította, hogy a közlemény nem lépi át a véleménynyilvánítás szabadságának korlátait, de a hozzászólások igen, és mivel ezek az olvasói levelekkel esnek egy tekintet alá, szerkesztett tartalomnak minősülnek, azaz az indítványozó (akkori alperes) felelőssége fennáll. Ezzel a bíróság azt is kifejezte, hogy nem ért egyet az alperes azon érvével, hogy az Ektv. alapján ő közvetítő szolgáltatónak minősül, amely azt jelentené, hogy a hozzászólások tartalmáért nem felelne.⁶⁹

A Fővárosi Bíróság érvelése a hozzászólások és az olvasói levelek közötti egyenlőség kapcsán több szempontból sem állja meg a helyét. Az olvasói leveleknél egy előzetes szerkesztői vizsgálat után döntenek arról, hogy mely levelek jelenhessenek meg nyilvánosan, míg a kommentek vonatkozásában ez nem valósul meg, az előmoderálást végző oldalakat leszámítva csak a tartalom szerzőjének van tudomása arról, hogy mit tartalmaz a beküldésre szánt hozzászólása. Emellett fontos különbség még, hogy az olvasói levelek esetében a szerkesztők a beküldött leveleket a megjelenés előtt megfelelő terjedelműre rövidítik, és ha szükséges még egyéb vonatkozásban is szerkesztik azokat, ezzel szemben az internetes hozzászólások esetén nem jellemző az ilyesfajta korrekció, többnyire a moderátorok/szerkesztők a sérelmezett véleményeket nem módosítgatják, hanem egy az egyben eltávolítják azokat. Az olvasói levelet írók célja ráadásul az, hogy bekerüljenek az újságba, azok válogatott tartalmai közé, az interneten közzétett komment szerzője pedig gyakran inkább csak a többi felhasználóval igyekszik párbeszédet kialakítani egy-egy aktuális kérdésről.⁷⁰

A Fővárosi Ítéltábla helyben hagyta az elsőfokú ítéletet, azonban szerintük inkább magánjellegű megnyilvánulásként lehetne aposztrofálni a felhasználói véleményeket, amely azt eredményezi, hogy az Ektv. helyett a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni a kérdésre, s ez azt is jelenti, hogy az alperes nem hivatkozhat az Ektv. alapján biztosított mentességre. Az Ítéltábla szerint az alperes híreszteléssel megvalósította a jóhírnév megsértését, és annak, hogy törölte a sérelmezett véleményeket, csak a felróhatóság alóli kimentés kapcsán van jelentősége, a jogsértés objektív megállapítása körében nincs.⁷¹

A Kúria az ítéletet helybenhagyta, megjegyezve, hogy a kommentelés lehetőségének biztosításával az alperesnek számolnia kellett azzal, hogy a hozzászólások némelyike jogellenes tartalmakat fog magában hordozni, továbbá megismételte az Ítéltábla azon

⁶⁹ 19/2014 (V.30.) AB határozat, Indokolás 3-4., 7. bekezdés.

⁷⁰ NÁDORI 2012.

⁷¹ 19/2014 (V.30.) AB határozat Indokolás 8-10. bekezdés.

álláspontját, hogy a személyhez fűződő jogok megsértése objektív ténykérdés, így ilyenkor a sérelmet szenvedett fél alanyi joron követelheti a jogsértés megállapítását.⁷²

Az alperes alkotmányjogi panasszal az AB-hoz fordult, és indítványában előadta, hogy véleménye szerint aránytalan korlátozása a véleménynyilvánítás szabadságának, ha objektív felelősség terheli a harmadik felek által elhelyezett jogellenes tartalmak miatt, pusztán azért, mert moderálás nélkül biztosít lehetőséget hozzászólások elhelyezésére. Emellett rámutat arra, hogy ezen az elven haladva a véleménynyilvánítás modern formái is ellehetetlenülnek.⁷³

Az AB szerint az alkotmányjogi panasz nem volt megalapozott. Az AB kifejtette, hogy nem ért egyet az Ítélőtábla és a Kúria azon értelmezésével, mely alapján a hozzászólásokat magánjellegű megnyilvánulásokként kellene kezelni, mivel az internetes oldalakon közzétett, bárki számára hozzáférhető kommentek nem tekinthetők magánközlésnek, hanem inkább nyilvánosságnak szánt magánvéleményekként lehetne azonosítani őket. Az AB ezen túlmenően arra is rámutatott, hogy felesleges a differenciálás moderált és nem moderált hozzászólások között, mivel a moderálás ténye sem mentesít, ha megállapítható, hogy a kifogásolt tartalom jogsértő. Tehát a felelősség a pusztán közlés tényén alapszik, ezáltal arányos korlátozása a véleménynyilvánítás szabadságának, ha a moderálást nem végző oldalak vonatkozásában objektív felelősség áll fenn. A szubjektív jogkövetkezmények kapcsán pedig az AB azt vallja, hogy mindig az egyedi ügyben kell majd mérlegelni, hogy a kiszabott kártérítés nem aránytalan korlátozása-e a véleményszabadságnak.⁷⁴

Paczolay Péter párhuzamos indokolásában még azt is megemlíti, hogy a névtelen hozzászólások jelentős jogsérelmet csak ritkán tudnak okozni, amennyiben mégis, büntetőjogi úton adottak a különböző lehetőségek arra, hogy a sértett megfelelő jogvédelmet kapjon. Ezenkívül kiemeli, hogy szerinte a felróhatóság körében csak akkor arányos a kártérítés alkalmazása, ha a weboldal szerkesztője értesítés ellenére sem hajlandó eltávolítani a kifogásolt véleményt. Ezzel szemben Stumpf István a döntés logikájával teljesen szembemegy, kihangsúlyozva, hogy szerinte szükséges a moderálást végző és nem moderáló site-ok között különbségtétel, mivel előbbi szerkesztői felelősséget feltételez. Mindemellett a Pécsi Ítélőtábla korábbi döntését⁷⁵ is citálja, amely kimondja, hogy a közvetítő szolgáltató csak az abban az esetben tartozik felelősséggel, ha a tudomásszerzést követően nem

⁷² Uo., Indokolás 12-13. bekezdés.

⁷³ Uo., Indokolás 16-19. bekezdés.

⁷⁴ Uo., Indokolás 26., 42-43., 64-67. pont.

⁷⁵ Pf.VI.20.776/2012/5. számú ügy.

intézkedik haladéktalanul a jogellenes tartalom eltávolításáról.⁷⁶ A Stumpf által hivatkozott ítéletáblai döntéssel azonos megállapításra jutott a Szegedi Ítéletábla is 2013-ban.⁷⁷

2.3 Az Egyesült Államok joggyakorlata

Az Egyesült Államok már a '90-es években felismerte, hogy elengedhetetlen a tárgykör szabályozása, ezért 1996-ban megalkotta releváns törvényét (CDA). A jogszabály elfogadása előtt két nagyobb jogesetben született döntés, amely ellentmondásos joggyakorlatot eredményezett.

A *Cubby v. Compuserve* ügyben a bíróság a közvetítő szolgáltatót egy könyvtárhoz hasonlította, amely így nem felelhet a rajta elhelyezett tartalmakért, mivel azok tartalmáról nincs tudomása, és szerkesztői kontrollt sem gyakorol, így sértené az első alkotmánykiegészítést, ha megállapítanák a felelősségét.⁷⁸ Ezzel szemben a *Stratton Oakmont v. Prodigy* jogvitában a bíróság másképpen közelítette meg a kérdést, elfogadva a felperes érvelését. A *Stratton Oakmont* szerint azért állt fenn a *Prodigy* felelőssége, mert zavaró hozzászólások esetén azok törlését helyezte kilátásba, ez pedig azt sejteti, hogy a *Prodigy* tisztában van a kommentek tartalmával. Továbbá az oldalon szűrőberendezés is működött, ennek ellenére a felperest becsmérő kommentek mégsem kerültek eltávolításra. A bíróság kimondta, hogy a *Prodigy* a moderálás és a szűrő működtetése miatt ebben az esetben nem továbbítónak, hanem közvétevőnek minősül, ez pedig fokozottabb felelősségi alakzatot eredményez, azaz abban az esetben is fennáll a felelőssége, ha valójában nem is tudott a hozzászólások tartalmáról. Mindezt pedig a *Prodigy* saját magának idézte elő azzal, hogy moderálást vállalt.⁷⁹ Ezzel olyan abszurd helyzet állt elő, hogy azon weblapok, amelyek moderálást/szűrést vállaltak, szigorúbb elbírálás alá estek pusztán azért, mert törekedtek arra, hogy az oldalaikról eltávolítsák a jogsértő vagy annak vélt hozzászólásokat.

1996 után egységesedett a gyakorlat, ez pedig annak volt köszönhető, hogy a CDA 230. szakasza egyértelműen megfogalmazta a közvetítő szolgáltatók felelőtlenségét, deklarálva, hogy azok nem minősülhetnek a más által rendelkezésre bocsátott tartalmak közvétevőjének. Ezzel az első kiegészítés mellett végre egy konkrét szabály adott iránymutatást arra nézve, hogy a közvetítő szolgáltatók semmilyen esetben sem felelhetnek a

⁷⁶ 19/2014 (V.30.) AB határozat, Paczolay Péter párhuzamos indokolása, 77. bekezdés, illetve Stumpf István különvéleménye, 84-85. bekezdés.

⁷⁷ Pf.II.20.194/2013/7. számú ügy.

⁷⁸ *Cubby, Inc. v. CompuServe, Inc.*, 776 F. Supp. 135 (S.D.N.Y. 1991).

⁷⁹ *Stratton Oakmont, Inc. v. Prodigy Servs. Co.*, 1995 WL 323710 (N.Y. Sup. Ct. May 24, 1995).

mások által megosztott tartalmakért. Így az Eker. irányelv által megállapított felelősségi alakzatnál kedvezőbb rendszert alakított ki a Kongresszus, mivel az amerikai szolgáltató nem köteles beavatkozni a rajta elhelyezett tartalmakba, még akkor sem, ha kétséget kizáróan jogellenes az.⁸⁰ Ezt csak erősítik a *Zeran v. AOL*⁸¹ és a *Blumenthal v. Drudge* ügyben⁸² hozott döntések.⁸³

A teljesség kedvéért fontos megjegyezni, hogy a CDA sem „mindenható”, 2001-ben pl. az ügyben eljáró elsőfokú bíróság leszögezte, hogy a védjegybitorlással kapcsolatos ügyekben a CDA 230. § nem biztosít védelmet a közvetítő szolgáltató számára.⁸⁴

A leginkább domináns példaként Sarah Jones és a Dirty World ügye érdemel említést, amely azért bír különös jelentőséggel, mert az első- és másodfokú ítélet szembenállása remekül példázza, hogy a CDA egyértelmű szóhasználatára ellenére, a kommentelésre lehetőséget biztosító site-ok erőteljes szaporodása és ezek eltérő sajátosságai miatt az Egyesült Államok jogalkalmazásának is ingoványos terep a különböző weboldalakon kinyilvánított vélemények megítélése. A felperes egy középiskolai tanár volt, emellett a Cincinnati BenGals profi focicsapat pom pom lánya. Az alperesi oldalon a Dirty World weboldal, illetve ennek szerkesztője szerepelt. A honlapon lehetőség nyílt hozzászólások elhelyezésére, továbbá mások véleményeire is reagálni lehet. Nem egyszer maga a szerkesztő is helyezett el hozzászólásokat, bátorítva ezzel a felhasználókat a kommentelésre. 2009. október és 2010. január között Jones számtalan komment alanyává vált, ezek közül több is negatív fényben tüntette fel őt. Többek között azzal vádolták, hogy a BenGals összes tagjával szexuális viszonyt folytatott a korábbiakban, de szexuális betegségek hordozásával, illetve azzal is meggyanúsították, hogy az iskola területén végzett szexuális cselekményeket a volt barátjával. Jones többször is felszólította a szerkesztőt, hogy törölje a sérelmezett hozzászólásokat, de az erre nem volt hajlandó, még akkor sem, amikor Jones ügyvédje kérte ugyanezt. Jones így pert indított, melyben rágalmazással és becsületsértéssel vádolta a weboldalt, illetve annak szerkesztőjét. A kérdés az volt, hogy a CDA ezúttal is védelmet tud-e biztosítani a harmadik személyek által elhelyezett hozzászólások miatt.⁸⁵

⁸⁰ BAYER 2005, 31-32.

⁸¹ *Zeran v. America Online, Inc*, 958 F. Supp. 1124 (District Court); 129 F. 3d 327 (Court of Appeals) (1997).

⁸² *Blumenthal v. Drudge and America Online, Inc.*, 992 F. Supp. 44 (D.C.C. 1998).

⁸³ Az első jogesetben a bíróság kimondta, hogy aránytalan korlátozása lenne a véleményszabadságnak, ha az értesítést követően haladéktalanul köteles lenne egyes tartalmak eltávolítására, míg a másik esetben az került megállapításra, hogy a közvetítő szolgáltató (AOL) és Drudge között fennálló szerződés nem eredményezi azt, hogy a közvetítő szolgáltató tartalomszolgáltatónak minősüljön.

⁸⁴ *Gucci America, Inc. v. Hall & Associates*, 135 F. Supp. 2d 409 (S.D.N.Y 2001).

⁸⁵ *Jones v. Dirty World Entertainment Recordings, LLC*, 840 F.Supp.2d 1008 (2012).

Az első fokon eljáró kerületi bíróság nagy megrökönyödést kiváltva megállapította a Dirty World felelősségét. Az érvelés alapján azért nem élvezzi a CDA 230.§ által biztosított mentességet a site, mert már az oldal neve, illetve a fórumozók kollektív elnevezése (The Dirty Army) arra bátorítja a felhasználókat, hogy jogellenes tartalmakat helyezzenek el, továbbá szintén a felelősség fennállását erősíti, hogy a szerkesztő moderálást végez a hozzászólások kapcsán, és mégsem volt hajlandó (Jones és ügyvédje kifejezett kérésére sem) eltávolítani a sérelmezett hozzászólásokat. A harmadik érve pedig az volt a bíróságnak, hogy a kommentekhez fűzött szerkesztői megjegyzések miatt az oldal a tartalom előállítójának/alakítójának minősül. Mivel a szerkesztő hozzászólásaival párbeszédet alakít ki, ezzel pedig a tartalmat is befolyásolja, így nem jogosult a CDA által biztosított védelemre.⁸⁶

A másodfokú bíróság teljesen szembement a kerületi bíróság ítéletével. Elvi élel hangsúlyozták, hogy mindig fontos a distinkció abban a tekintetben, hogy a weboldal csak megjeleníti a tartalmakat, amelyeket teljes egészében mások hoznak létre, vagy a weblap szerkesztője részben felelős is a tartalom létrehozásáért vagy alakításáért. Ugyanis előbbi esetben igen, utóbbinál nem illeti meg védelem.⁸⁷ Így a központi kérdés az lett, hogy a szerkesztő tevékenysége miatt a tartalom előállítójának minősülhet-e az oldal, kizárva ezzel, hogy mentességet élvezzenek a CDA által.

A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a fórumozók bátorítása a hozzászólások kifejtésére nem eredményezi azt, hogy az oldal a tartalom alakítójává válik, mivel sok más hasonló oldalon is így próbálják meg elérni, hogy a felhasználók fejtsek ki véleményüket. Továbbá a kommentelésre történő pusztá biztatás már csak azért sem eredményezheti a site felelősségének fennállását, mivel a szerkesztő nem tud befolyást gyakorolni a kommentek tartalmára, csak kifejtí szándékát arra nézve, hogy örömmel veszi a hozzászólásokat. Azzal pedig, hogy megjegyzést is fűz egy-egy véleményhez, még nem fog a tartalom alakítójának minősülni, mert a szerkesztő részvétele a diskurzusban senkit nem kellene arra ösztönözzön, hogy jogsértő tartalmat helyezzen el.⁸⁸

Végül a másodfokú bíróság megállapította, hogy a tények ismeretében a Dirty nem járult hozzá a gyalázkodó tartalmak kialakításához pusztán azzal, hogy egyes hozzászólásokat kiválasztott és nyilvánossá tett, sem pedig azzal, hogy a sérelmezett kommenteket nem

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ Jones v. Dirty World Entertainment Recordings LLC, 755 F.3d 398 (2014).

⁸⁸ Uo.

távolította el. Az oldal neve pedig önmagában nem feltételezi azt, hogy a weblapon kizárólag jogsértő tartalmak volnának fellelhetők.⁸⁹

2.4 Következtetések

Az AB döntése kapcsán az „igazság” valahol a többségi döntés, a párhuzamos indoklás és a különvélemény között lelhető meg. A határozat hasonló helyzetet teremt, mint az EJEB ítélete a Delfi ügyben, azonban az AB határozata valamivel kedvezőbb felelősségi alakzatot állít fel. A Delfi-ügyben az EJEB kimondta, hogy a Delfi köteles a nem vagyoni kártérítést megfizetni a sérelmet szenvedett fél számára, az AB viszont a fentebb részletezett határozatában kihangsúlyozza, hogy az objektív jogkövetkezmények alkalmazása arányos, de a kártérítés vonatkozásában mindig az egyedi esetben kell mérlegelni azt, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása kiállja-e az arányosság tesztjét. Mivel az érintett esetben vizsgált bírói döntések csak objektív jogkövetkezmények alkalmazását rendelték el, az AB döntéséből nem következik, hogy a közvetítő szolgáltatóknak ezentúl mindig kártérítésre kell számítaniuk, szemben a Delfi-ügyben hozott döntéssel, amely előrevetíti, hogy a sérelmet szenvedett felek (nem vagyoni) kártérítésre lesznek jogosultak a hasonló helyzetekben. A Paczolay párhuzamos indoklásában felvázolt rendszer kétségtelenül kedvezőbb konstrukciót jelent a közvetítő szolgáltatóknak, mint az EJEB döntése a Delfi ügyében, de véleményem szerint már az objektív jogkövetkezmények alkalmazása is aránytalan korlátozás lehet. Noha az objektív jogkövetkezmények rendszerint nem okoznak olyan mértékű hátrányt, amely aránytalanul megnehezíti az érintett fél (esetünkben a közvetítő szolgáltató) működését, egy olyan weboldal számára, amely nagyszámú kommentet jelenít meg napi rendszerességgel, az objektív szankciók végrehajtása is olyan nagy terhet jelenthet, hogy a jövőben inkább nem engedélyezi a hozzászólások elhelyezését, megvalósítva ezzel a jelen ügyben indítványozó fél félelmét, azaz, hogy ellehetetlenülnek a véleménynyilvánítás modern formái.

A legkedvezőbb és legésszerűbb feltételeket a Stumpf által hivatkozott ítélőtáblai döntés állapítja meg, amely a „*notice and take down*” eljárás valódi értelmét honosítaná meg. Noha az amerikaival egyező korlátlan védelem még így sem valósulna meg, az Egyesült Államok és az európai országok eltérő alkotmányos sajátosságai miatt Európában nem is feltétlen lenne létjogosultsága a teljes mentességet biztosító amerikai modellnek. Azonban azt

⁸⁹ Uo.

érdeemes lenne az európai jogalkotóknak is átgondolni, hogy külön normákat fogadjanak el arról, hogy a harmadik személyek által elhelyezett tartalmakkal kapcsolatos műveletek mikor minősülhetnek *tartalomszolgáltatásnak*, szerkesztői felelősséget eredményezve ezzel. A fórumokba érkező kommentek kapcsán szükségesnek tartanám nevesíteni azt az esetet, amikor a weboldal összeállítását készíti a hozzászólásokról, ez ugyanis az olvasói levelekhez hasonlóan már feltételez egy előzetes szűrést, így az ilyen esetekben nem tartom indokolatlannak a közvetítő szolgáltatók felelősségre vonását. A fórumok pusztá működtetése esetében viszont *expressis verbis* kellene rögzíteni, hogy mindaddig nem áll fenn a közvetítő szolgáltató felelőssége, amíg tudomást nem szerzett a jogellenes tartalmakról. A fentebb citált ítélőtáblai döntésekkel szemben azonban a „haladéktalanul” formula helyett egy meghatározott időintervallum kikötése lenne ideális, hogy ne háruljanak aránytalan terhek a weboldalak működtetőire.

Persze így még mindig a korábban már említett problémába ütköznénk, azaz, hogy a szolgáltató az értesítés után döntéskényszerbe kerülne a vitatott hozzászólás alkotmányossága kapcsán. Ezért Bayer Judit szerint a legideálisabb az lenne, ha ideiglenes intézkedés alapján köteleznék a szolgáltatót a sérelmezett komment törlésére.⁹⁰ Ez a verzió kétségtelenül kedvezőbb és racionálisabb lenne a szolgáltatók számára, azonban Bayer 2005-ös munkája óta az internetes tartalmak nagyságrendekkel megnöttek, így az egyedi esetekben alkalmazott ideiglenes intézkedések komoly ügyterhet rónának a bíróságokra. Éppen ezért, az indokolatlan bírósághoz fordulások elkerülése végett a francia megoldás is megfontolandó, amely alapján akár egyévnyi szabadságvesztéssel és tizenötezer eurós pénzbírsággal lehet szankcionálni azt a személyt, aki rosszhiszeműen kéri egy tartalom eltávolítását vagy hozzáférhetetlenné tételét.⁹¹

Stumpf különvéleményében ugyanakkor nem tartom követendőnek a moderálást végző és moderálást nem végző szolgáltatók felelőssége közötti különbségtételt, mert ha ezen az alapon ítélnénk meg, hogy egy adott oldal szerkesztői felelősséggel tartoznak-e a mások által kifejtett véleményekért, ugyanaz a helyzet állna elő, mint az Egyesült Államokban a Prodigy ügyben, azaz a moderálást végző oldalakra fokozottabb felelősség vonatkozna azért, mert megpróbálják kiszűrni oldalukról az oda nem illő tartalmakat.

Az európai és amerikai joggyakorlat közötti különbség legjobban Sarah Jones esetéből vezethető le. Az európai jog alapján a szolgáltató felelősséggel tartozik, ha tudomása van arról, hogy a harmadik személy által elhelyezett tartalom illegális, de mégsem teszi

⁹⁰ BAYER 2005, 39.

⁹¹ BARTÓKI-GÖNCZY 2011, 130.

hozzáférhetetlenné azt. Ezzel szemben az USA-ban akkor sem állapítható meg a szolgáltató felelőssége, ha tudomása van a jogsértésről, de mégsem törli az ilyen tartalmakat. Példával illusztrálva, a Delfi ügyben a portál a sérelmes fél kérésének megfelelően törölte a hozzászólásokat, és még így is megállapították a felelősségét, Sarah Jones esetében (a Zeran v. AOL ügghöz hasonlóan) a Dirty kifejezett felszólítás ellenére tanúsított negatív hozzáállása sem váltotta ki a site felelősségét. Ugyan a Delfi ügyében a Nagykamara döntése később esedékes, de ezekből a jogesetekből (idevehetjük az AB 2014-es döntését az alkotmányjogi panasz kapcsán is) úgy tűnik, hogy a kontinentális és amerikai jogrendszerben teljesen más megítélése lesz a kérdésnek, amely az internet globális jellegéből kifolyólag később még komoly vitákat okozhat.

Ha ennek az okait kívánjuk vizsgálni, két tényezőt kell számításba venni. Az Egyesült Államokban az első alkotmány-kiegészítés mindig is kiemelt jelentőséggel bírt, sokszor a méltányolható korlátozási célok (pl. kiskorúak védelme) sem állták ki az alkotmányosság mércéjét.⁹² 1999-ben az Egyesült Királyságban a Godfrey v. Demon Ltd. jogvita során a bíróság *expressis verbis* ki is jelentette, hogy az USA-ban az első kiegészítés miatt teljesen mások a szabályozás sajátosságai, és az angol jogalkotónak a szabályok kialakítása során nem az volt a célja, hogy a CDA által biztosított korlátlan védelmet meghonosítsa az Egyesült Királyságban is.⁹³ Kiemelésre érdemesek Bernd Holznagel gondolatai, aki szerint gazdasági okokkal is magyarázható a szolgáltatókra nézve kedvező szabályrendszer az USA-ban. Holznagel szerint az internet expanziója az Egyesült Államokból indult el, ebben pedig nagy szerepe volt az amerikai vállalatoknak, így az USA jogalkotói igyekeztek mindenféle korlátozástól mentes normákat alkotni a szolgáltatók gazdasági szabadsága miatt is.⁹⁴ Azonban manapság az EU-ban is jelentős szerepe van a közvetítő szolgáltatóknak gazdasági szempontból, így kissé érthetetlen az a törvénykezési tendencia, ami kikristályosodni látszik a Delfi ügyből. Különösen, ha a Copenhagen Economics 2013-as jelentését vesszük alapul, amely szerint az EU gazdasága szempontjából is fontos a közvetítő szolgáltatók korlátozott felelőssége, ugyanis a jelentés szerint 2012-ben a közvetítő szolgáltatók tevékenysége 430 milliárd eurót eredményezett az EU GDP-je számára.⁹⁵

3. A keresőmotorok, mint közvetítő szolgáltatók

⁹² Vö. Reno v. American Civil Liberties Union, 521 U.S. 844 (1997); Ashcroft v. Free Speech Coalition 535 U.S. 234 (2002).

⁹³ Godfrey v. Demon Internet Limited (1999) EWHC QB 244, 44-45. pont.

⁹⁴ HOLZNAGEL 2000, 37.

⁹⁵ COPENHAGEN ECONOMICS 2013.

A közvetítő szolgáltatókon belül külön érdemes szót ejteni a keresőmotorokról, különösen, ha az EUB 2014. májusi határozatát⁹⁶ vesszük alapul, amely a „felejtés jogának”⁹⁷ biztosításával merőben új helyzetet hozott létre. Először a keresőmotorok jogsértő tartalmak miatti felelősségével foglalkozom, majd a „felejtés jogára” térek rá.

3.1 A keresőmotorok felelőssége a jogellenes tartalmakért

A Parker v. Google ügy nagyon jól példázza a fentebb már részletezett amerikai tendenciát, miszerint a közvetítő szolgáltatók feltétlen védelmet élveznek. Gordon Roy Parker az általa írt e-bookból egy részletet másolt a „USENET” nevű oldalra, aminek az üzemeltetője az említett keresőmotor. A Google a USENET felületén fellelhető tartalmakból automatikus archívumot készít, ez pedig Parker szerint megsérti az ő szerzői jogait. Emellett a rágalmazás és a magánszféra megsértése miatt is kezdeményezte a Google elmarasztalását, mivel az a gyorsítótárában archivált bizonyos, Parkert gyalázó kommenteket, amelyek a USENET felhasználóitól származtak. Továbbá azzal, hogy a Google a neve beütésére több honlapot is kiadott találatként, megsértette a magánszférához való jogát, mert ezzel jogosulatlanul egyfajta önéletrajzot hozott létre a keresőmotor.⁹⁸

A bíróság elutasította a kereset a szerzői jogsértés, illetve a rágalmazás és magánszféra megsértése kapcsán. Utóbbiak vonatkozásában leszögezte, hogy a CDA 230.§ alapján a Google nem felel azon hozzászólásokért, amelyeket pusztán tárol vagy továbbít, de megalkotásához nincs köze. A magánszféra megsértése vonatkozásában ugyancsak a CDA 230. szakaszát hívja segítségül, mivel az kifejezetten azért lett megalkotva, hogy a közvetítő szolgáltatók az ilyen vádakkal szemben megfelelő védelemben részesüljenek.⁹⁹

Argentínában és az Egyesült Királyságban szintén a keresőknek kedvező döntések születtek.¹⁰⁰ Így kirajzolódik, hogy egységes (volt) a gyakorlat abban, hogy a keresőmotorok nem tartoznak felelősséggel az általuk közvetített jogsértő tartalmakért.¹⁰¹

⁹⁶ Google Spain SL and Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12.

⁹⁷ A magyar terminológiában használt kifejezés nem kellően pontos, ugyanis az eredeti „*right to be forgotten*” formula jobban kifejezi, hogy a mások által „elfelejtésre” vonatkozik, nem pedig arra, hogy az érintettnek van joga a felejtésre.

⁹⁸ Parker v. Google, Inc., 422 F. Supp. 2d 49 (2006).

⁹⁹ Uo.

¹⁰⁰ Vö. GALLARDO-GÁLVEZ 2012, 9-11. és Metropolitan International Schools Ltd. v Designtechtechnica Corp & Ors [2009] EWHC 1765 (QB) (16 July 2009), 49-50., 63. pont.

Árnyalja a képet Max Mosley esete, aki Franciaországban és Németországban is pert nyert a Google-lel szemben. A volt F-1 vezér azért perelte be a keresőt, mert az vele kapcsolatban szexuális tartalmú képeket jelenített meg egy állítólagos orgiáról, amit ő szervezett. Az első fokon eljáró francia fórum az ítéletében kimondta, hogy a Google köteles szűrést alkalmazni az ítélettől számított 2 hónap elteltével 5 éven keresztül a Mosley-t szexuális kontextusban érintő 9 fotó kapcsán, illetve kötelezte a Google-t jelképes (1 euró) összegű kártérítés és a perköltségek megfizetésére.¹⁰² Az ítélet erősen aggályos az Eker. irányelv függvényében, mivel lényegében általános nyomon követési kötelezettséget ró a Google-re, aminek tilalmát az EUB többek között már a korábban érintett SABAM ügyekben is kimondta.

A hamburgi tartományi bíróság nem sokkal a francia ítélet után hasonló álláspontra helyezkedett. A német bírói fórum szerint a Google bűnrészes, mivel nem tette meg a lehetséges és indokolt intézkedéseket ahhoz, hogy megelőzze a jogsértéseket. Emellett a bíróság azt is kimondta, hogy a Google nem hivatkozhat a pusztán technikai, passzív szerepre, mert szoftverek segítségével böngészi az internetet, tárol bizonyos tartalmakat, illetve kapcsolatot teremt a tartalmak és a keresőt használó felhasználó által beírt szavak között. A bíróság leszögezte, hogy a Google ugyan nem a megalkotója a sérelmezett fotóknak, azonban azok terjesztőjeként felelősséggel tartozik.¹⁰³

Abban nincs vita, hogy Mosley közszereplőnek minősül. Majtényi László szerint a közszereplőknek három csoportja különböztethető meg: a közhatalmat gyakorló intézmények és személyek köre; azok a közfeladatot ellátó személyek, akik nem tartoznak az előző kategóriába; illetve az ún. „híres emberek”, például médiaszemélyiségek, bulvárhősök, sportolók.¹⁰⁴ Majtényi elmélete azért is bírhat relevanciával külföldön, mert az Egyesült Államokban a mai napig *Time v. Sullivan* ügyben¹⁰⁵ megállapított „New York Times-szabály” továbbfejlesztése alapján értékelik a közszereplőkkel kapcsolatos becsületsértési/rágalmazási ügyeket, illetve a közszereplői minőségét. Így nem csak a közfeladatokat ellátó személyek esetében érvényesül a fokozott tűrési kötelezettség, hanem a szórakoztatást szolgáló közlésekre is lehet alkalmazni a közszereplésre vonatkozó

¹⁰¹ Az argentin jogesetben a másodfokú döntés hangsúlyozza, hogy a kereső nem tartozhat felelősséggel egyes tartalmak pusztá megjelenítéséért, míg a másik jogvitában a bíróság kimondta, hogy a keresők automatikus algoritmusok alapján működnek, így a tudati elemi hiánya miatt nem tartozhatnak felelősséggel a jogellenes tartalmakért.

¹⁰² TGI Paris, 17e ch., 6 novembre 2013, RG 11/07970, Max Mosley c. Google Inc et Google France.

¹⁰³ Urteil des Landgerichts Hamburg im Verfahren Max Mosley/Google Inc. (Az.: 324 O 264/11).

¹⁰⁴ MAJTÉNYI 2006, 248-249.

¹⁰⁵ *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964).

szabályokat.¹⁰⁶ Mosley a Majtényi-féle felosztás harmadik csoportjába feltétlenül beletartozik, tehát a kérdés már csak az, hogy Mosley közszereplőként köteles-e eltérni, hogy vele kapcsolatban az obszécen fotók nyilvánosságra kerülhessenek? Az nyilvánvaló, hogy a közszereplőknek magasabb toleranciával kell rendelkezniük, mivel a közszereplés vállalásával a magánéletük érdeklődésre ad okot a nyilvánosság számára, így a magánszférájuk védelmét és a nyilvánosság tájékozódáshoz fűződő jogát kell mérlegre tenni a vitás esetekben. Az EJEB a Von Hannover v. Németország-ügyben már kiemelte, hogy a fényképek speciális helyzetben vannak, mert általában nem gondolatokat, hanem személyes, intim információkat tartalmaznak. A bíróság azt is leszögezi, hogy a közönségnek nem fűződik érdeke ahhoz, hogy tudja, az érintett közszereplő miként viselkedik a magánszférájában, de ha esetleg mégis, akkor is tiszteletben kell tartani a közszereplő magánszférájának védelmét.¹⁰⁷ Ezt erősíti Naomi Campbell esete is, ahol a közszereplők magánszférája kapcsán megállapításra került, hogy nem minden közérdekű, ami a közösséget érdekli.¹⁰⁸

Mindezek alapján Mosley joggal nehezményezte a magánszférája megsértését a képek közzététele miatt, azonban a keresőmotorok felelősségre vonása a nyomon követési kötelezettség meghatározása, illetve a Google terjesztőként történő aposztrofálása miatt rosszallásra adhat okot.

3.2 A „felejtés joga”

Európában a Google Spain ügyében hozott döntéssel indult el egy lavina, amelynek lehetséges következményeit ma még nehéz lenne meghatározni, azonban az esetnek számos tanulsága van, amelyeket érdemes közelebbről megvizsgálni. A döntés nem jött teljesen váratlanul a Max Mosley ügyeiben hozott francia és német ítéletek után, azonban a főtanácsnoki indítvány más forgatókönyvet vetített elő még 2013-ban.

Az ominózus jogeset egészen 1998-ig nyúlik vissza, amikor egy spanyol napilapban megjelent két közlemény egy társadalombiztosítási tartozásból eredő lefoglalással kapcsolatos ingatlanárverésről. Később elektronikus formában is elérhetővé tették az interneten a tartalmakat. Az érintett személy (Mario Costeja Gonzalez) 2009-ben a kiadóhoz fordult, hogy tartozása már megszűnt és nem releváns, tehát távolítsák el a tartalmat, azonban a kiadó erre

¹⁰⁶ SAJÓ 2005, 34-37.

¹⁰⁷ Von Hannover v. Germany - 59320/00 [2004] ECHR 294 (24 June 2004) 59. és 77. pont.

¹⁰⁸ Campbell v MGN Ltd [2004] UKHL 22 (6 May 2004).

nem volt hajlandó, mivel jogszerűen hozták le a közleményeket, lévén, hogy a szociális és munkaügyi minisztérium rendelte el a közzétételt. Ezt követően az érintett a Google spanyolországi leányvállalatához fordult, hogy ne jelenjenek meg a neve beütésekor a sérelmezett közlemények, innen azonban a Google spanyolországi szervezete a kaliforniai székhelyű Google Inc. részére küldte meg a kérelmet, mondván, hogy utóbbi szervezet nyújtotta a keresőszolgáltatást. Gonzalez végül a spanyol adatvédelmi hatóságot (AEPD) kereste meg, kérve, hogy kötelezzék a kiadót a közlemény módosítására vagy törlésére, hogy a személyes adatai ne jelenhessenek meg. Kérelmezte továbbá a Google Spain vagy a Google Inc. felszólítását arra, hogy az adatai kerüljenek törlésre, melynek eredményeként a keresési találatokban se lehessen összekapcsolni őt a napilap közleményeivel.¹⁰⁹

Az adatvédelmi hatóság a kiadót nem marasztalta el, mivel jogszerű tartalmat jelenítettek meg hasábjaiakon, azonban a Google-t felszólította arra, hogy törölje az indexéből az adatokat, és akadályozza meg, hogy ezek a továbbiakban hozzáférhetőek legyenek. A Google Spain és Google Inc. a döntés megsemmisítése iránt a nemzeti bírósághoz fordult, amely előzetes döntéshozatal céljából felfüggesztette az eljárást, hogy az EUB segítsen kiigazodni a problémán.¹¹⁰

Az EUB ítélete szerint a keresőmotorok a keresések során alkalmazott automatikus mechanizmusokkal adatokat gyűjtenek, rögzítenek, rendszereznek, tárolnak, visszakeresnek, illetve hozzáférhetővé tesznek, ezzel pedig adatkezelővé válnak az adatvédelmi irányelv rendelkezései alapján, úgy is, hogy az interneten már korábban közzétett adatokat a kereső nem változtatta meg. A Bíróság szerint az ettől eltérő értelmezés az irányelvet megfosztaná eredeti értelmétől, mivel annak célja az, hogy az érintetteknek megfelelő védelmet nyújtson.¹¹¹ Továbbá a Bíróság megjegyzi, hogy a keresők csoportosító és rendszerező tevékenysége is azt segíti elő, hogy egy-egy érintett „profilozásra” kerülhessen, így ez jelentősen érinti a magánélethez és a személyes adatok védelméhez való jogot, amely azt is jelenti, hogy a szolgáltató is köteles megfelelni az adatvédelmi irányelv rendelkezéseinek. Azaz biztosítaniuk kell a személyes adatok kapcsán a törvényes és tisztességes adatkezelést, és az adatgyűjtés csak törvényes célból, és az irányelvvel összeegyeztethetően történhet.¹¹² Ezek alapján a Bíróság kijelenti, hogy a keresőmotor az erre vonatkozó kérés esetén köteles a találati listáról eltávolítani az érintett személlyel kapcsolatos tényeket megjelenítő weblapokra

¹⁰⁹ Google Spain SL and Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12 - főtanácsnoki indítvány, 18-21. pont.

¹¹⁰ Uo., 22-23. pont.

¹¹¹ Google Spain SL and Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12, 28-30. pont.

¹¹² Uo., 37-38., 72. pont.

mutató hivatkozásokat, akkor is, ha a sérelmezett információt az eredeti weboldalról nem távolították el, de még abban az esetben is, ha az jogszerűen szerepel egy honlapon.¹¹³ Végül az ítélet arról is rendelkezik, hogy a törlést csak olyankor lehet kérni, ha az adatkezelés összeegyeztethetetlen az irányelvvel, ez pedig a hibás adatok kezelése mellett akkor valósul meg különösen, ha „az adatok az adatkezelés céljára tekintettel nem megfelelőek, irrelevánsak vagy túlzott mértékűek, nem időszerűek, vagy a szükségesnél hosszabb ideig tárolták azokat, kivéve, ha az adatok tárolására történelmi, statisztikai vagy tudományos célból került sor”.¹¹⁴ Jelen esetben már irreleváns és nem időszerű adatokról van szó, így a Bíróság az Alapjogi Charta 7. és 8. cikke alapján arra jutott, hogy a hasonló esetekben a magánszféra és a személyes adatok védelme megelőzi a szolgáltató gazdasági érdekeit, illetve a nyilvánosság információszerzéshez való jogát, kivéve, ha az érintett közéletben játszott szerepe indokolja az információk nyilvánosságát.¹¹⁵

A joghatósági, illetve a területi hatálybeli félreértések elkerülése végett a Google leszögezte, hogy az EUB döntése csak a Google által üzemeltetett európai leányvállalatok vonatkozásában fog érvényesülni, így a google.com oldaláról továbbra is elérhető lesz az Európában már esetleg elrejtésre került tartalom.¹¹⁶

Az ítélet a későbbiekre nézve veszélyeket hordozhat magában. A főtanácsnok kifejezett rosszallása ellenére a döntés tulajdonképpen a „*notice and take down*” eljárást teszi kötelezővé a keresőmotorok számára, holott ez az eljárás kifejezetten a jogsértő tartalmakra vonatkozik.¹¹⁷ Ahogy fentebb a kommentek esetében már említettem, ez azért aggályos, mert a beérkező kérelmek vonatkozásában a keresőknek alapjogi vizsgálódást kell majd végezniük a véleménysszabadság, a tájékozódáshoz való jog, illetve az egyén magánszférája kapcsán, holott erre kizárólag bíróság lehetne jogosult. Ezen túlmenően, a keresők lényegében egy csapdába is kerültek. Ugyanis olyan találatok eltávolítása esetén, amelyeknél ez nem lett volna indokolt, felmerül a véleménynyilvánítási szabadság, illetve a tájékozódáshoz való jog sérelme. Utóbbi vonatkozásában a főtanácsnok is kiemeli, hogy társadalom információ megismeréséhez való joga csorbulna, mivel ennek a jognak ma már a keresők a fő letéteményesei.¹¹⁸

Ha azonban az előbbiekre hivatkozva tagadják meg a forrásweboldalra mutató link eltávolítását, az egyén magánszférája szenved csorbát, amely az adatvédelmi irányelv 23.

¹¹³ Uo., 88. pont.

¹¹⁴ Uo. 90-92. pont.

¹¹⁵ Uo. 99. pont.

¹¹⁶ SULLIVAN 2014.

¹¹⁷ Case C-131/12 - főtanácsnoki indítvány 133. pont.

¹¹⁸ Uo. 131. pont.

cikke alapján a sérelmező felet kártérítésre jogosíthatja fel, feltéve persze, hogy bizonyíthatóan kárt szenvedett.

Szintén értelmezési nehézségeket okozhat, hogy mi minősülhet irrelevánsnak vagy éppen túlzott mértékűnek. Az ítéletben meghatározott formula alapján mindig egyedileg kell majd eldönteni, hogy mikor összeegyeztethetetlen az adatkezelés az irányelvvel, de a főtanácsnoki indítvány és az ítélet éles szembenállása remekül példázza, hogy mennyire ellentmondásos lehet a tárgykör megítélése, ezért egységes jogalkalmazás sem várható. Mivel az alapjogok tekintetében nem beszélhetünk hierarchiáról, ezek összevetése mindig összetett mérlegelést igényel. Így ha az ítéletet kívánja követni, valószínűleg Strasbourg sem tud majd egyértelmű iránymutatást adni az elé került ügyekben, tehát elmondható, hogy az EUB döntése tovább bonyolította a helyzetet. Mindezek függvényében adja magát a főtanácsnok által vázolt modell, amely a keresők aktív, illetve passzív szerepe alapján határozná meg, hogy mely esetekben beszélhetünk adatkezelésről.¹¹⁹

Ahhoz, hogy a Mosley ügyében hozott francia és német döntések ne eszkalálódjanak, illetve, hogy a „felejtés jogát” szükségképpen adatkezelőként tekintve a keresőkre ne értelmezhessek a jogellenes tartalmak esetére kiterjesztően, a szabályok újragondolása lenne szükséges. Ideálisnak tartanám az osztrák elektronikus kereskedelmi törvény előírásainak európai szintű megfogalmazását. A törvény kifejezetten nevesíti a keresőmotorok felelőtlenségét, melyhez az egyszerű továbbításnál meghatározott feltételeknek kell megfelelni.¹²⁰ Ugyanis már a kommentek esetében láttuk, hogy amíg az Eker. irányelv (web 2.0-ás szolgáltatók esetében gumiklauzulának tekintett) rendelkezéseit próbáljuk meg kiterjesztően vagy megszorítóan értelmezni olyan ügyekben, amelyekre már nem ad egyértelmű iránymutatást (lásd korábban Delfi ügy), ellentmondásos jogalkalmazásba fogunk ütközni. Maga az irányelv írja elő a záró rendelkezései között (21. cikk) a felülvizsgálati kötelezettséget, amely alapján az Európai Bizottságnak két évente jelentést kell készítenie az esetleges javaslatairól. Ráadásul a 21. cikk 2. bekezdése külön nevesíti a keresőmotorok, illetve a „*notice and take down*” eljárások folyamatos elemzésének szükségességét, tehát innentől kezdve a Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács térfelén pattog a labda, ugyanis a jogalkalmazás bizonyította, hogy kellően pontos jogszabályi környezet híján nem tud mit kezdeni a közvetítő szolgáltatókat érintő legújabb kérdésekkel.

¹¹⁹ Vö. Uo. 77-78., 81., 85-86., 89., 91-93. pont.

¹²⁰ E-Commerce Gesetz (2001) §14.

IV. Összegzés

Dolgozatomat elsősorban a Delfi ügy ihlette. Ahhoz azonban, hogy megfelelően meg tudjam vizsgálni az ottani ítéletet, szükség volt arra, hogy a véleménynyilvánítás internetes dimenzióiban is mélyebben elmerüljek.

Az internethez való jog vonatkozásában megállapítottam, hogy a publicisztikában népszerű „emberi jog” kifejezés a kikényszeríthetőség hiánya miatt nem helyénvaló, így önálló alapjogként nevesítését láttam indokoltnak. Nemzetközi példákon keresztül szemléltettem, hogy a világ egyes pontjain más-más kontextusban ugyan, de fokozatosan merült fel az igény az internethez való hozzáférés jogként aposztrofálására. A magyar szabályozás tekintetében polgári jogi alapra helyeztem javaslatomat, és a közszolgáltatási szerződés mintájára képzeltem el a hozzáférés megkönnyítését.

Az internetes környezetben névtelenül kinyilvánított nézetek kapcsán azt vizsgáltam, hogy az egyénnek mennyiben van joga identitását titokban tartva véleményt formálni, rámutatva arra, hogy ebben a kérdésben az amerikai és az európai gyakorlat nagyban hasonlít. Kivételként hoztam az Egyesült Királyságot és Franciaországot, ahol a névtelen kommenteléssel okozott károk mérséklése érdekében speciális szabályokat fogadtak el a hozzászólók identitásának felfedése érdekében.

A közvetítő szolgáltatók esetében a Delfi és Sarah Jones ügyén keresztül érzékeltettem az Egyesült Államok és a kontinentális jog szembenállását a felelősség tekintetében. Rámutattam arra, hogy az USA-ban a CDA 230. szakasza egyértelműen rendelkezik a közvetítő szolgáltatók felelőtlenségéről (ide nem értve a szerzői jogi jogsértéseket), míg az Eker. irányelv általános rendelkezései már nem alkalmasak arra, hogy megfelelően kezeljék a „webkettes” szolgáltatók helyzetét. A témában született AB határozatot is górcső alá vettem, és kifejtettem, hogy az AB többségi indokolásában kimunkált felelősségi alakzat nem megfelelő, ehelyett a sértő hozzászólások esetében a Bayer Judit által javasolt ideiglenes intézkedést tartottam követendőnek, kiegészítve a francia szabályokkal, amelyek a rosszhiszemű törlési igényt rendelik büntetni.

A keresőmotorok esetében kifejtettem, hogy a joggyakorlat Max Mosley ügyéig egységes volt abban, hogy a keresők nem felelnek a keresési találatokban megjelenített jogsértésekért. Külön értekeztem a „felejtés jogáról”, és kitértem rá, hogy a Mosley ügyben hozott döntések, illetve a keresők adatkezelőként aposztrofálása miatt fennáll a veszélye, hogy általánossá válik a keresők felelősségre vonása. Ennek kiküszöbölése érdekében az osztrák

elektronikus kereskedelmi törvényt hoztam példaként, amely - meghatározott feltételek fennállása esetén - kifejezetten nevesíti a keresőmotorok felelőtlenségét.

V. Felhasznált irodalom

1. Könyvek, tanulmányok, cikkek, internetes források (Az elektronikus források utolsó megtekintési ideje valamennyi dokumentum esetében: 2014.11.26.)

- BARTÓKI-GÖNCZY 2011= Bartóki-Gönczy Balázs: A tárhelyszolgáltatók felelőssége a jogsértő tartalmakért – különös tekintettel a francia bíróságok gyakorlatára, Iustum Aequum Salutare, 2011/3. 130.
- BARTÓKI-GÖNCZY 2013 = Bartóki-Gönczy Balázs: Az online hírportálok felelőssége a kommentekért az EJE értelmezésében. A Delfi A.S v Észtország ügyben hozott ítélet margójára [http://mtmi.hu/cikk/428/Az online hirportalok felelossege a kommentekert az EJE B ertelmezeseben A Delfi AS v Esztorszag ugyben hozott itelet margojara](http://mtmi.hu/cikk/428/Az_online_hirportalok_felelossege_a_kommentekert_az_EJE_B_ertelmezeseben_A_Delfi_AS_v_Esztorszag_ugyben_hozott_itelet_margojara)
- BAYER 2005 = Bayer Judit: A háló szabadsága: Az internet tartalmának szabályozási problémái a véleménynyilvánítás szabadsága tükrében Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005
- BERLIN 1990 = Isaiah Berlin: A szabadság két fogalma in: Isaiah Berlin: Négy esszé a szabadságról Európa Kiadó, Budapest, 1990
- BRAND 2001 = Michiel Brand: The Internet and Law – An Article Examining the Problems and Questions Concerning the Regulation of Cyberspace. Tilburg Foreign Law Review, 2001/3. 261.
- CSINK 2010 = Csink Lóránt: Alkotmányjog mintatételek – Jogi szakvizsga kézikönyvek, Novissima Kiadó, Budapest, 2010
- EDWARDS 2012 = Scott Edwards: Is Internet Access A Human Right? <http://blog.amnestyusa.org/business/is-internet-access-a-human-right/>
- ESZES 2013 = Eszes István: Digitális marketing http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_e4_digitalis_marketing_sco_rm/a_web_2_0_fogalma_es_jellegzetes_vonasai_HhZ7wo0YUjj6YAIM.html
- FARKAS SZABÓ = Farkas Szabó András: A szerzői jog és az Internet – Magyar válaszok az Internet szerzői joggal kapcsolatos kérdéseire <http://www.dura.hu/html/jogvedelem/szerzoijognet.htm>.
- GALLARDO-GÁLVEZ 2012 = Claudio Ruiz Gallardo - J. Carlos Lara Gálvez: Liability of Internet Service Providers (ISPs) and the exercise of freedom of expression in Latin America in: E. Bertoni (szerk.): Towards an Internet Free of

Censorship, Proposals for Latin America, Universidade Palermo, Facultad de Derecho, Centro Estudios en Libertad de Expresión y Acceso a la Información, 2012.
[http://www.palermo.edu/cele/pdf/english/Internet-Free-of-Censorship/02-Liability Internet Service Providers exercise freedom expression Latin America Ruiz Gallardo Lara Galvez.pdf](http://www.palermo.edu/cele/pdf/english/Internet-Free-of-Censorship/02-Liability%20Internet%20Service%20Providers%20exercise%20freedom%20expression%20Latin%20America%20Ruiz%20Gallardo%20Lara%20Galvez.pdf)

- HALMAI-TÓTH 2003 = Halmai Gábor-Tóth Gábor Attila (szerk.): Emberi Jogok, Osiris Kiadó, Budapest, 2003
- HEPP-FEJESNÉ 2012 = Hepp Nóra – Fejesné Lőrincz Anna: Szerzői jog, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2012
- HOLZNAGEL 2000 = Bernd Holznagel: Responsibility for harmful and illegal content as well as free speech on the internet in the United States of America and Germany in: C.Engel (szerk.): Governance and global networks in the light of differing local values, Baden-Baden, Nomos, 2000
- KOLTAY 2009 = Koltay András: A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol, amerikai és európai összehasonlításban Századvég Kiadó, Budapest, 2009
- LA RUE 2011 = Frank La Rue: Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, 2011
- MAJTÉNYI 2006 = Majtényi László: Információs jogok, Budapest, CompLex, 2006
- MEZEI 2012 = Mezei Péter: A fájlcsere dilemma – a perek lassúak, az internet gyors, HVG-ORAC, Budapest, 2012
- NÁDORI 2012 = Nádori Péter: Kommentek a magyar interneten: a polgári jogi gyakorlat, In medias res 2012/2.
- SAJÓ 2005 = Sajó András: A szólásszabadság kézikönyve, Budapest, KJK-Kerszöv, 2005
- SÁRI-SOMODY 2008 = Sári János – Somody Bernadette: Alapjogok – Alkotmánytan II., Osiris Kiadó, Budapest, 2008
- SULLIVAN 2014 = Danny Sullivan: How Google's New „Right To Be Forgotten” Form Works: An Explainer <http://searchengineland.com/google-right-to-be-forgotten-form-192837>
- COPENHAGEN ECONOMICS 2013 = The impact of the online intermediaries on the EU economy, Copenhagen Economics, 2013. április
<http://www.europeandigitalmedia.org/uploads/The%20impact%20of%20online%20intermediaries%20-%20April%202013.pdf>

- VÖRÖS 1993 = Vörös Imre: A gazdasági alkotmányjog egyes kérdései, Magyar Gazdasági Kamara, Budapest, 1993
- WOODARD 2003 = Colin Woodard: Estonia, where being wired is a human right
<http://www.csmonitor.com/2003/0701/p07s01-woeu.html>

2. Felhasznált jogszabályok, állásfoglalások

- 2000/31/EK irányelv a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól
- 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
- 2001/29/EK irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról
- 2004/48/EK irányelv a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről
- 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről
- 95/46/EK irányelv a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról
- COMMITTEE OF MINISTERS 2003 = Freedom of communication on the Internet
http://www.coe.int/t/information/society/documents/Freedom%20of%20communication%20on%20the%20Internet_en.pdf
- Decree of the Ministry of Transport and Communications on the minimum rate of a functional Internet access as a universal service
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2009/en20090732.pdf>
- Décret n°2011–219 du 25 février 2011 relatif à la conservation et la communication des données permettant d'identifier toute personne ayant contribué à la création d'un contenu mise en ligne, JORF n°0050 du 1 mars 2011. Texte n°32
- Defamation Act 2013
- Digital Millennium Copyright Act (1998)
- E-Commerce Gesetz (2001)
- Electronic Communications Act (2005)
<http://www.legaltext.ee/text/en/X90001K2.htm>
- Public Information Act (2000)
<http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/6483>

- Telecommunications Act (2000)
<http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X30063K6&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=Telecommunications+Act>
- Telemedia Act (2007)
http://www.cgerli.org/fileadmin/user_upload/interne_Dokumente/Legislation/Telemedia_Act_TMA_.pdf
- Uniform Electronic Transactions Act (1999)

3. Felhasznált jogesetek, AB határozatok

- 19/2014 (V.30.) ABH
- 30/1992 (V.26.) ABH
- 54/1993 (X.13.) ABH
- 64/1993 (XII.22.) ABH
- A Costa Ricai-i Legfelsőbb Bíróság 12790-es számú ítélete, ügyszám: 09-013141-0007-CO, 2010.07.30.
- Ashcroft v. Free Speech Colation 535 U.S. 234 (2002)
- Blumenthal v. Drudge and America Online, Inc., 992 F. Supp. 44 (D.C.C. 1998)
- Campbell v MGN Ltd [2004] UKHL 22 (6 May 2004)
- Cubby, Inc. v. CompuServe, Inc., 776 F. Supp. 135 (S.D.N.Y. 1991)
- Décision n° 2009-580 DC du 10 juin 2009
- Delfi AS v. Estonia - 64569/09 - Chamber Judgment [2013] ECHR 941 (10 October 2013)
- Digital Music News LLC v. Superior Court (Escape Media Group, LLC) (2014)
- Godfrey v. Demon Internet Limited (1999) EWHC QB 244
- Google Spain SL and Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12, illetve a főtanácsnoki indítvány
- Google, Google France v. Louis Vuitton, Viaticum and Thonet (C-236-08, C-237-08 és C-238-08 egyesített ügyek)
- Gucci America, Inc. v. Hall & Associates, 135 F. Supp. 2d 409 (S.D.N.Y 2001)
- Jones v. Dirty World Entertainment Recordings LLC, 755 F.3d 398 (2014)
- Jones v. Dirty World Entertainment Recordings, LLC, 840 F.Supp.2d 1008 (2012)

- LB Pfv.IV.21.139/2011
- McIntyre v. Ohio Elections Comm'n, 514 U.S. 334 (1995)
- Metropolitan International Schools Ltd. v Designtecnica Corp & Ors [2009] EWHC 1765 (QB) (16 July 2009)
- New York Times Co. v. Sullivan, 376 U.S. 254 (1964)
- Parker v. Google, Inc., 422 F. Supp. 2d 49 (2006)
- Pf.II.20.194/2013/7. számú ügy
- Pf.VI.20.776/2012/5. számú ügy
- R. v. Spencer, 2014 SCC 43
- Reno v. American Civil Liberties Union, 521 U.S. 844 (1997)
- SABAM v. Netlog EUECJ C-360/10 (16 February 2012)
- Scarlet v. SABAM EUECJ C-70/10 (14 April 2011)
- Stratton Oakmont, Inc. v. Prodigy Servs. Co, 1995 WL 323710 (N.Y. Sup. Ct. May 24, 1995)
- TGI Paris, 17e ch., 6 novembre 2013, RG 11/07970, Max Mosley c. Google Inc et Google France
- Urteil des Landgerichts Hamburg im Verfahren Max Mosley/Google Inc. (Az.: 324 O 264/11)
- Von Hannover v. Germany - 59320/00 [2004] ECHR 294 (24 June 2004)
- Zeran v. America Online, Inc, 958 F. Supp. 1124 (District Court); 129 F. 3d 327 (Court of Appeals) (1997)